

COVID-19'A İLİŞKİN BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMA (KAP) DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI (2. TUR)

TOPLUM TEMELLİ GÖÇ PROGRAMLARI
TÜRKİYE, OCAK 2021

COVID-19'A İLİŞKİN BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMA (KAP) DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI

Hazırlayanlar

Türk Kızılay Toplum Merkezi Çalışanları

Tenadi Gölemerz

Mehmet Akdaş

Semih Paslı

Sayeeda Farhana

Fatma Nur Bakkalbaşı

Klaudia Jankowska

Onurcan Ceyhan

Grafik Tasarım

Klaudia Jankowska

Tüm fotoğraflar Türk Kızılay'a aittir

TÜRK
KIZILAY
ANKARA

YENİ KORONAVİRÜS
İLE MÜCADELE

SENSİZ
OLMAZ

EL DEZENFETANİ NASIL KULLANILIR?

El dezenfektanının
güneş ışığı altında ve
%65-70 alkol içeriği olan el dezenfektanını
%65-70 alkol içeriği temizleyicilerle
birlikte kullanın.

El dezenfektanı ne zaman kullanılmalıdır?
El yumağı için su ve sabun kullanıldıktan sonra
%65-70 alkol içeriği temizleyicilerle birlikte
kullanın.

El dezenfektanı nasıl kullanılır?
El dezenfektanını ellerinizi birbirinize dokunmadan
birbirinize dokunmadan kullanın.

El dezenfektanını kullanırken
gözlüklerinizi çıkarın ve ellerinizi
gözlüklerinizi çıkarın ve ellerinizi
gözlüklerinizi çıkarın ve ellerinizi

El dezenfektanını kullanırken
gözlüklerinizi çıkarın ve ellerinizi
gözlüklerinizi çıkarın ve ellerinizi
gözlüklerinizi çıkarın ve ellerinizi

COVID-19'A İLİŞKİN BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMA (KAP) DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI (2. TUR)

TOPLUM TEMELLİ GÖÇ PROGRAMLARI

TÜRKİYE, OCAK 2021

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu değerlendirme çalışması, Toplum Temelli Göç Programları kapsamında, toplulukların COVID-19'a ilişkin bilgi, tutum ve uygulamalarının (KAP) yanı sıra onların bilgi ihtiyaçları hakkında fikir sahibi olmak amacıyla, IFRC desteğiyle, Türk Kızılay tarafından 10 - 26 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma Bilgi, Tutum ve Uygulamalar (KAP) değerlendirmesinin ikinci turu olup [20 Temmuz - 12 Ağustos 2020 tarihleri arasında yürütülen ilk turu](#) takip eden bir çalışmadır. Bu değerlendirme çalışması, 16 Türk Kızılay Toplum Merkezi'nde göçmenler ve yerel halkın katılımıyla düzenlenen telefon mülakatları ve online Odak Grup Görüşmeleri (OGG) şeklinde önceki turda uygulanan metodoloji kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Niteliksel ve niceliksel verileri kapsayacak şekilde, 16 Toplum Merkezi'nde 3.840 kişiyle telefon mülakatları yapılırken, 32 OGG'ye göçmen ve yerel halktan toplamda 321 kişi katılım sağlamıştır. Bu değerlendirme sonucu elde edilen bulgular vasıtasıyla toplumların COVID-19'a ilişkin sahip oldukları algı ve bilgi düzeyini ortaya çıkarmak suretiyle risk iletişimi, davranış değişiklikleri ve topluluk katılımı faaliyetlerinin biçimlendirilebilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma bulguları, toplum üyelerinin COVID-19 salgını hakkında, hastalığın semptomları, nasıl yayıldığı ve hastalığa yakalanma risklerinin nasıl azaltılacağı dahil olmak üzere yüksek düzeyde (%96,1) bir farkındalığa sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, katılımcıların %96.5'inin COVID-19 hakkında son derece yüksek farkındalığa sahip olduğunun bildirildiği çalışmanın ilk turunda olduğu gibi toplumların bu konuya ilişkin geniş bir yelpazede bilgi almaya devam ettiğini göstermektedir.

COVID-19'a ilişkin en popüler bilgi kaynağı Televizyon (%59,9) olup bunu sırasıyla Sağlık Bakanlığı (%30,2), Facebook (%30,2), internet siteleri (%22,0), aile ve arkadaşlar (38,9%) ve sağlık çalışanları (%15) takip etmektedir. "Sağlık Bakanlığı" araştırmanın ilk turunda en yaygın bilgi kaynakları arasında bulunduğu için çalışmanın bu turunda yeni bir seçenek olarak eklenmiştir. Bildirilen diğer kaynaklar arasında devlet yetkilileri ve sosyal medya kanalları - Türk Kızılay sosyal medya hesapları ve internet sitesinin yanı sıra Türk Kızılay personeli ve gönüllüleri, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), doktorlar ve topluluk liderleri yer almaktadır. Facebook (%21,3) göçmenler arasında biraz daha çok tercih edilirken, ev sahibi halk TV programlarının çoğunlukla Türkçe olması ve dil engelinin bulunmaması sebebiyle (32.0%) daha çok Televizyonu takip etmektedir. Katılımcıların çoğunluğu (%97,1) COVID-19 hakkında bilgiye erişim konusunda herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte, önceki çalışmada olduğu üzere, sosyal medyanın kullanılmaması veya internete erişmek için akıllı telefonlarının bulunmamasının yanı sıra, göçmenler dil engeli ve internete ulaşamamayı bilgiye erişim konusunda yaşadıkları başlıca zorluklar olarak bildirmiştir.

Toplulukların en güvendiği bilgi kaynakları, Sağlık Bakanlığı (%43,2), Televizyon (%38,6), doktorlar (%19,0) ve sağlık çalışanları (%18,7) şeklinde sıralanmıştır. Diğer kanallar arasında Facebook, devlet yetkilileri, aile ve arkadaşlar, toplum liderleri, Muhtarlar¹, Türk Kızılay, WHO ve sivil toplum kuruluşları (STK) yer almıştır. Pek çok yerde, dini liderler ve doktorlar bilgiye erişimde en güvenilir kanallar arasında gösterilmiştir.

Önceki turda olduğu gibi, katılımcıların büyük bir kısmı, yaşlıları (%84.7) ve kronik hastalığa sahip kişileri (%67.4) COVID-19 bulaşma riskinin en yüksek olduğu gruplar olarak ifade etmiştir. Ayrıca, hamile kadınlar, doktorlar ve sağlık çalışanları, çocuklar, çalışmak için dışarı çıkmak zorunda olan kişiler, toplu taşıma araçlarını kullanan kişiler ve önleyici tedbirlere uymayan kişilerin de risk altında olduğu ifade edilmiştir. Topluluk tarafından, genç insanların her zaman belirtileri göstermemelerine rağmen hastalığın taşıyıcısı olabileceği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların büyük bir bölümü (%81,4), COVID-19'u "son derece tehlikeli" bir hastalık olarak görmüştür. Bu yanıtın önceki Bilgi, Tutum ve Uygulamalar (KAP) çalışmasında biraz daha yüksek (%84.0) oranda olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, COVID-19'un "daha az tehlikeli" bulan katılımcıların sayısı, birinci tura (%12.9) göre ikinci turda (%15.6) artış göstermiştir. Kilis'teki az sayıda kişi hariç olmak üzere çoğu yerdeki katılımcılar COVID-19'un gerçek olduğuna inanmaktadır.

¹ Muhtar Türkiye'de mahalle ve köylerde idari ve yürütme görevlerini yerine getiren seçilmiş devlet temsilcisidir.

COVID-19'a yakalanan veya yakalandıktan sonra iyileşen kişilerin ayrımcılığa uğrayıp uğramadığı sorulduğunda, yerel toplumun %14.9'u "Evet" cevabını verirken, göçmen katılımcılarda bu oran %5.3 olmuştur. Bu, COVID-19 ayrımcılığının göçmen topluma göre ev sahibi toplulukta daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, ayrımcılık düşüncesinin önceki çalışmada da ev sahibi toplulukta daha yüksek (%21.7) olduğu görülmüş olmasına rağmen, ikinci turda bu oranda önemli düzeyde bir azalış söz konusudur. Ayrımcılığın olabileceğini ifade eden kişilere (1.028 katılımcı) göre, en çok ayrımcılığa uğrayan insan grupları, COVID-19 virüsüne yakalanmış kişiler (%51,7) ile virüse yakalanmış olabileceğinden şüphelenilen kişiler (%50,9) şeklindedir.

Katılımcıların büyük bir kısmı, ailelerinin (%62.4) veya kendilerinin (%53.5) COVID-19'a yakalanabileceği konusunda endişe yaşadıklarını bildirmiştir. İşini kaybetme (%6,9), işten atılma (%7,9), kira/faturaları ödeyememe (%7,3) veya ailesini geçindirememeye (%4,4) korkuları yerel topluma göre göçmenler arasında biraz daha yüksektir. İşle ilgili endişelerin kadınlara göre erkeklerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu - %95,8 - , COVID-19 bulaş riskinin önüne geçmek için gündelik yaşamlarında, ellerini sabunlu suyla sık sık yıkamak, kişisel hijyene dikkat etmek, gerekli olmadığı sürece dışarı çıkmamak, maske takmak ve dışarıdayken fiziksel mesafeyi korumak dahil bir takım tedbirler almaktadır. Bu bulgu, önceki çalışmadan (%94.3) biraz daha yüksek olup bu turda daha fazla katılımcının önlem aldığı anlamına gelmektedir. Herhangi bir tedbir uygulamadığını söyleyen az sayıda kişi (50 katılımcı) önleyici tedbirlerin nasıl uygulanacağını bilmediği (%48,0), sabun veya dezenfektan almaya gücünün yetmediği (%22,0) ve önleyici tedbirlere ilişkin bilgilendirmeleri anlayamadığı (%20.0) gibi çeşitli sebepleri vurgulamıştır.

Yüksek düzeyde farkındalığa rağmen, insanların, salgının ilk günlerine göre hastalığa yakalanma korkusunun azalması veya pandemi yorgunluğu gibi sebeplerle önleyici tedbirleri uygulama konusunda daha az motivasyona sahip olduğu bildirilmiştir. İnsanlar, uzun süreler maske takmaktan rahatsızlık hissetmiş veya maskelerini doğru takmamışlardır. Bazıları, daha sağlıklı insanların hastalığa yakalanmayacağı ve bu sebeple hastalığı yaymayacağına inanırken, az sayıda kişi COVID-19'un aslında mevcut olmadığına inanmaktadır. İnsanlar, COVID-19'un risklerini ve kendilerini nasıl koruyabileceklerini çocuklara anlatırken zorluk yaşadığını ifade etmiştir. Sabunlu suyla ellerin yıkanması, maske kullanımı ve fiziksel mesafe gibi en önemli üç uygulamaya dair bilgilendirmenin güçlendirilerek insanların sağlıklı davranışları benimsemeye teşvik edilmesi önerilmiştir.

Toplumda, başta COVID-19'un inkarı, COVID-19'u önlemek için alınacak tedbirler, tedavi veya aşı, nasıl yayıldığı ve kimlerin risk altında olduğu gibi çeşitli söylentilerin yayılmakta olduğu bildirilmiştir. Bu söylentiler, en çok ağızdan ağıza ve sosyal medya üzerinden yayılmıştır. Bir toplumdaki yanlış algılamalar ve söylentiler sosyal gerilim yaratabilir veya zararlı davranışlara yol açabilir, bu sebeple toplumlara hızlı bir şekilde doğru bilgi sağlamak suretiyle bunlarla mücadele edilmelidir.

Katılımcıların yaklaşık %54,7'si COVID-19 hakkında bilgiye artık ihtiyaç duymadığını bildirirken, kalan %45.3'ü COVID-19'e ilişkin çeşitli konular hakkında bilgi talep etmiştir. Katılımcıların %55'inin bilgiye ihtiyaç duymadığını ifade ettiği önceki turla benzeri sonuçlar ortaya çıkmıştır. "COVID-19 tedavisi veya aşısı" bu turda eklenmiş bir seçenektir ve katılımcıların en çok bilgi talep ettikleri konu olmuştur. Bu sonuç, insanların COVID-19 tedavileri veya aşılarna ilişkin gelişmeleri öğrenmeye yönelik ilgisini gösterirken, COVID-19 aşısı erişilebilir olduğunda insanların aşı yaptırmaya istekli olup olmadıkları konusunda ayrıca çalışmalar yapılması gerekmektedir. Çocuklara ve yaşlılara yönelik olanlar dahil COVID-19'a ilişkin çeşitli bilgilendirme materyallerinin yanı sıra online toplantıların insanların sağlıklı davranışlara yönelik motivasyonunu arttırdığı ifade edilmiştir.

Katılımcıların yarısından fazlası, Türk Kızılay'dan telefon (%56.7) üzerinden bilgi almayı tercih ettiğini ifade ederken, bunu sırasıyla SMS (%26.7), Türk Kızılay Facebook hesabı (%17.3) ve Televizyon (%12.2) takip etmiştir. WhatsApp'ı tercih edenlerin sayısı önceki tura (%20.3) göre bu turda (%11.9) azalma göstermiştir. En çok tercih edilen diller Türkçe (%54.7) ve Arapça (%55.6) olurken İngilizce, Farsça ve Kürtçe çok az sayıda bildirilmiştir.

Türk Kızılay sosyal medya kanallarının takibi, Türk Kızılay internet sitesinin ziyaret edilmesi ve bunların COVID-19 bilgi kaynağı olarak görülmesi göçmenler arasında önemli düzeyde daha yüksek iken yerel topluluk arasında ise son derece düşük düzeyde olup katılımcıların büyük bir kısmı Türk Kızılay platformları hakkında bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Türk Kızılay sosyal medya hesapları ve internet sitesinin takipçi sayısı bu turda (%43.8) önceki tura (%45.6) göre azalmıştır. Bu platformları ziyaret eden göçmenler ile yerel toplum arasındaki büyük uçurum devam etmekte olup göçmen katılımcıların üçte ikisinden fazlası (%69.2) Türk Kızılay Facebook ve Toplum Merkezi Facebook sayfalarını ziyaret ettiğini ifade ederken, bu sayı yerel toplulukta beşte biri (%20.9) düzeyinde kalmıştır. Genel ve Toplum Merkezi hesapları dahil Türk Kızılay Instagram ve Twitter hesaplarının, yerel topluluk tarafından daha çok tercih edildiği (%34.7) bildirilirken, göçmenlerin beşte birinden azı (%19.3) tarafından tercih edilmiştir.

Katılımcıların yaklaşık dörtte üçü (%73.3) soru sormak veya geri bildirimde bulunmak için Türk Kızılay'ına telefon ile ulaşmayı tercih edeceklerini ifade etmiştir. Katılımcılar ayrıca Türk Kızılay Toplum Merkezleri'ni ziyaret ederek veya personel/ gönüllülerle yüz yüze görüşerek yüz yüze etkileşimi tercih ettiğini söylemişlerdir. Zoom/Skype üzerinden online toplantılar, soru sormak ve toplulukları içerisindeki önemli endişelerini paylaşmak için faydalı bulunmuştur.

Pandeminin 10. ayında, işini kaybetmiş olan çok sayıda insan bulunmakta olup katılımcılar, Türk Kızılay'ına işini kaybetmiş bu kişilere yardım sağlamasını önermiştir. Aynı zamanda, toplumda maske, hijyen kitleri ve psikososyal destek (PSD) ihtiyacı halen yüksek düzeydedir. COVID-19 salgınıyla mücadelesinde toplumlara yardımcı olunması adına Türk Kızılay'ından maske ve hijyen kiti dağıtımı, ruh sağlığı desteğinin yanı sıra artan pandemi yorgunluğu ile başa çıkılarak üstesinden gelinecek şekilde COVID-19 bilgilendirmeleri ile çocuklar için online etkinlikler dahil çeşitli hizmetler giderek artan bir oranda talep edilmektedir.

"Toplum Merkezi'nden COVID-19 hakkında daha fazla bilgilendirme görüşmeleri ve eğitim faaliyetleri düzenlemesini talep ediyoruz." – Mersin'den bir göçmen katılımcı.

Veri toplama süreci

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	4
Harita Listesi	8
Tablo Listesi	9
Şekil Listesi	9
Kısaltmalar	10
Giriş	11
Neden KAP çalışması?	12
Amaç ve Hedefler	12
Yöntem	13
Türk Kızılay Toplum Merkezi gönüllüleri tarafından gerçekleştirilen telefon mülakatları	13
Online Görüşmeler/Odak Grup Görüşmeleri (OGG'ler).....	14
Sınırlamalar.....	14
Demografik Profil	15
Cinsiyet.....	15
Yaş.....	15
Uyruk.....	15
Türkiye'deki Statü.....	15
Konuşulan Dil.....	15
En Yüksek Eğitim Düzeyi.....	16
Bilgi	17
Yeni Koronavirüs hakkında ne biliyorsunuz?.....	18
Yeni Koronavirüs hakkında ne türden bilgiler edindiniz?.....	18
Koronavirüs nasıl yayılır?.....	19
Koronavirüsün başlıca semptomları nelerdir?.....	19
Koronavirüse yakalanmamak için neler yapılması gerektiğini biliyor musunuz?.....	20
Yeni Koronavirüs hakkında bilgileri nereden alıyorsunuz?.....	21
Yeni Koronavirüs hakkında bilgiye ulaşmanızı engelleyen veya zorlaştıran herhangi bir şey var mı?.....	22
Yanıtınız evet ise, bu engeller nelerdir?.....	22
Yeni Koronavirüse ilişkin bilgiler bakımından en çok hangi kaynak/kişilere güveniyorsunuz?.....	23
Bulaşma riskinin en yüksek olduğu kişileri biliyor musunuz?.....	25
Koronavirüs hakkında doğruluğundan emin olamadığınız herhangi bir şey duydunuz mu?.....	26
COVID-19 Bilgi: Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur.....	29

Tutumlar	31
Yeni Koronavirüsün ne kadar tehlikeli olduğunu düşünüyorsunuz?	32
Toplumunuzda koronavirüse yakalanan veya hastalığı atlatan bir kişi herhangi bir farklı muamele veya ayrımcılığa maruz kalıyor mu?	32
Yanıtınız evet ya da bir ölçüde ise aşağıdaki gruplardan hangisi toplumunuzda Koronavirüsten dolayı tamamen veya bir ölçüye kadar ayrımcılığa uğramaktadır?	33
Koronavirüs ile ilgili olarak sizi en çok endişelendiren ve kaygılandıran şey nedir?	34
COVID-19 Tutumları: Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur	36
Uygulamalar	38
Virüse yakalanma riskini önlemek için gündelik yaşamınızda tedbir alıyor musunuz?	39
Gerekli önlemleri almıyorsanız, nedeni nedir?	39
Yanıtınız evet veya arada sırada ise, siz veya aileniz Koronavirüse yakalanmamak için son zamanlarda neler yaptınız?	39
Bu önleyici tedbirlerin alınması konusunda herhangi bir zorluk yaşıyor musunuz?	40
Siz veya bir aile üyenizin bu hastalığın belirtilerini göstermesi halinde ne yapardınız?	42
COVID-19 Uygulamaları: Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur	43
Bilgi ihtiyaçları	45
Yeni Koronavirüs hakkında şu anda ne türden bilgilere ihtiyaç duyuyorsunuz?	46
Koronavirüs hakkında Türk Kızılay'dan bilgi almak için hangi kanalları tercih ederdiniz?	48
Bilgileri hangi dilde almayı tercih ediyorsunuz?	49
Koronavirüs hakkında bilgi edinmek için Türk Kızılay sosyal medya platformları (Facebook, Twitter, Instagram, YouTube) ve internet sitesini takip ediyor musunuz?	49
Evet ise, hangi platformları takip ediyorsunuz?	50
Hiç veya bazen ise, sebepleri nelerdir?	50
Türk Kızılay'a Koronavirüs hakkında soru sormak veya görüş bildirmek isterseniz hangi iletişim kanallarını tercih ederdiniz?	51
COVID-19 hakkında bizimle paylaşmak istediğiniz herhangi bir yorum veya geri bildiriminiz var mı?	52
COVID-19 Bilgi ihtiyaçları: Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur	53
Tavsiyeler	55
Harita Listesi	
Harita 1 Türkiye: <i>Türk Kızılay Toplum Merkezi'nin bulunduğu iller</i>	13

Tablo Listesi

Tablo 1 OGG katılımcılarının sayısı ve niteliği.....	14
Tablo 2 Söylentiler ve duyuldukları yerler.....	26

Şekil Listesi

Şekil 1 Katılımcıların cinsiyet-yaş yapısı.....	15
Şekil 2 Katılımcıların Uyruk ve Statüleri.....	15
Şekil 3 Statüye göre konuşulan dil.....	15
Şekil 4 Statü ve cinsiyete göre en yüksek eğitim düzeyi.....	16
Şekil 5 COVID-19 hakkında farkındalık.....	18
Şekil 6 COVID-19 hakkında alınan bilgilerin türleri.....	18
Şekil 7 COVID-19'un nasıl yayıldığı hakkında bilgi düzeyi.....	19
Şekil 8 COVID-19 semptomları hakkında bilgi düzeyi.....	19
Şekil 9 COVID-19'a karşı korunma tedbirleri hakkında bilgi düzeyi.....	20
Şekil 10 Statüye göre COVID-19 bilgi kaynakları.....	21
Şekil 11 Bilgiye ulaşma engelleri.....	22
Şekil 12 Bilgiye ulaşmanın önündeki engel türleri (tamamlayıcı soru).....	23
Şekil 13 Güvenilir bilgi kaynakları.....	23
Şekil 14 COVID-19 riski altındaki insanlar.....	25
Şekil 15 COVID-19'a yönelik tutumlar.....	32
Şekil 16 İnsanların COVID-19 ile ilgili olarak ayrımcılığa uğrama olasılığı.....	32
Şekil 17 COVID-19 ile ilgili olarak ayrımcılığa uğradığı bildirilen insanlar.....	33
Şekil 18 COVID-19 ile ilgili endişeler ve kaygılar.....	34
Şekil 19 Önleyici tedbir uygulama olasılığı.....	39
Şekil 20 Önleyici tedbir almama sebepleri.....	39
Şekil 21 COVID-19 karşı korunmak için uygulanan tedbirler.....	39
Şekil 22 Önleyici tedbirlerin alınması sırasında yaşanan zorluklar.....	40
Şekil 23 COVID-19 semptomları gösterilmesi halinde yapılacaklar.....	42
Şekil 24 Toplulukların şu anda ihtiyaç duydukları bilgiler.....	46
Şekil 25 Bilgi almak için tercih edilen iletişim kanalları.....	48
Şekil 26 Bilgi almak için tercih edilen dil.....	49
Şekil 27 COVID-19 hakkında bilgi almak için Türk Kızılay sosyal medya hesaplarının kullanımı.....	49
Şekil 28 COVID-19 hakkında bilgi almak için sıkça kullanılan Türk Kızılay sosyal medya platformları (tamamlayıcı soru).....	50
Şekil 29 Türk Kızılay sosyal medya hesaplarını kullanmama veya bazen kullanma sebepleri.....	50
Şekil 30 Statü ve Cinsiyete göre Türk Kızılay'a soru sormak veya görüş bildirmek için tercih edilen kanal.....	51

KISALTMALAR

TTSiY	Toplum Temelli Sağlık ve İlk Yardım
TM	Toplum Merkezi
CEA	Topluluk Katılımı ve Hesap Verilebilirlik
OGG	Odak Grup Görüşmesi
BEİ	Bilgi, Eğitim ve İletişim
IFRC	Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Dernekleri Federasyonu
KAP	Bilgi, Tutum ve Uygulamalar
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
PSD	Psikososyal destek
RİTK	Risk İletişimi ve Topluluk Katılımı
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında

Giriş

Halk sağlığı krizi ve bir insani krize yol açan COVID-19 pandemisi, tüm dünyada insanların yaşam, sağlık ve geçim kaynaklarını etkilemektedir. Sosyo-ekonomik koşullar üzerindeki etkisiyle, halihazırda yerinden edilme ve çatışmadan olumsuz etkilenmiş bulunan hassas durumdaki insanlar, COVID-19 salgını karşısında daha yüksek risk altındadır. Günlük hayatın sekteye uğraması ve sosyal izolasyon dikkate alındığında salgın, ruh sağlığı ve psikososyal iyilik halini de etkilemekte olup insanları kendilerinin ve sevdiklerinin sağlıkları hakkında korku ve endişeye sürüklemektedir.

Türkiye'de, 4 Ocak 2021 itibariyle, teyit edilmiş vaka sayısı yaklaşık iki milyon iki yüz elli bin (2.241.912) olup 20.000'den fazla (21.488) vefat sayısı açıklanmıştır². Ancak, hastalığı atlatanların sayısı ümit verici olup 2 milyondan fazla insan (2.136.534) virüsten kurtulmuştur. 2020 Aralık ayının ilk günlerinden itibaren, Türk Hükümeti pandeminin ülkeye yayılmasını kontrol altına almak için daha sıkı tedbirler uygulamaya başlamıştır. Hafta içi her akşam 21:00-5:00 saatleri arasında sokağa çıkma yasağı uygulanmaktadır. Hafta sonu yasağı ise Cuma günü saat 21:00'den Pazartesi günü 5:00'e kadar sürmektedir. Sokağa çıkma yasağı saatlerinde, 65 ve üzeri yaşlılar ve 20 yaş ve altı genç ve çocuklar hariç olmak üzere bireylerin yürüme mesafesindeki yakın dükkan ve mağazalarda alışveriş yapmalarına izin verilmektedir. Okul öncesi ve ana okulu öğrencilerine yönelik tüm eğitim faaliyetleri askıya alınmış olup uzaktan eğitim ile devam edecektir. Lokanta, pastane, kafe ve kafeterya gibi yiyecek içecek işletmeleri sadece paket servis sunabilecektir. Hafta içi ve hafta sonu yasak saatlerinde şehir içi ulaşım ancak zorunlu koşullar altında izin verilmektedir³.

Toplum Temelli Göç Programları (TTGP) kapsamında, Türk Kızılay risk iletişimi ve topluluk katılımı faaliyetleri gerçekleştirerek ülke çapında COVID-19 ile ilgili ihtiyaçları karşılamaya çalışmaktadır. Bunlar, göçmen ve ev sahibi toplumlar arasında telefon, online sosyal medya ve konferans platformları, hane ziyaretleri ve halka açık alanlarda yapılan bilgilendirme çalışmalarını kapsamaktadır. Toplumun bilgi ihtiyaçlarına göre, Türk Kızılay halk sağlığı birimiyle koordinasyon içinde, Türk Kızılay iletişim ekibi, söylentileri yanıtlamak için doğru bilgiler dahil COVID-19'a ilişkin çeşitli konularda yeni içerikler oluşturmada, bilgilendirme materyallerini güncelleyerek geliştirmektedir.

² Türkiye'de COVID-19 hakkında son gelişmeler hakkında bilgi için, bakınız: <https://covid19.saglik.gov.tr/>

³ Türkiye'de COVID-19 kısıtlamaları/tehditleri hakkında ayrıntılı bilgi için, bakınız: <https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-ile-mucadele-kapsaminda-sokaga-cikma-kisitlamalari--yeni-kisitlama-ve-tehditler-genelgeleri>

2020 Aralık sonu itibariyle, Türk Kızılay, COVID-19 hakkında Toplum Merkezi (TM) Risk İletişimi ve Topluluk Katılımı (RİTK) ve hijyen uygulamalarını teşvik etmeye yönelik faaliyetleri vasıtasıyla 209,970'dan fazla göçmen ve ev sahibi topluluk üyesine ulaşmıştır. Bu faaliyetlere ek olarak, telefon üzerinden semptom tarama, potansiyel COVID-19 vakalarının hastanelere yönlendirilmesi ve çeşitli online psikososyal destek (PSD) faaliyetleri dahil sağlık müdahaleleri de Türk Kızılay tarafından gerçekleştirilmiştir.

Türk Kızılay, Türkiye'nin 15 şehrinde 15'i IFRC tarafından desteklenen 16 Toplum Merkezi'ni yönetmekte olup koruma faaliyetleri, sosyal uyum, sağlık ve psikososyal hizmetler, dil eğitimi, istihdam edilebilirlik için mesleki eğitim ve geçim kaynağı desteği dahil toplum düzeyinde entegre destekler sunarak göçmen ve ev sahibi toplumların sosyal dayanıklılıkları ve iyilik hallerini arttırmayı amaçlamaktadır. Toplumlara hassasiyetlerinin üstesinden gelmek için destek sunabilmek adına onları dinleme ve onlarla birlikte çalışmanın daha kaliteli programların oluşturulmasını sağladığının bilinciyle, Türk Kızılay, Toplum Merkezleri'ndeki çalışmalarını kapsamında Kızıllaç Kızılay Hareketinin Topluluk Katılımı ve Hesap Verilebilirlik (CEA) yaklaşımını kullanarak sağlanan hizmetlerin toplumun ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Neden KAP çalışması?

COVID-19 ve devam eden salgının hızlı bir şekilde yayıldığı gerçeği dikkate alındığında, insanlardaki her türlü bilgi eksikliği yanlış algılamalar, söylentiler ve paniğe yol açabilmektedir. Hayat kurtarıcı bilgilerin sağlanması, operasyonel müdahalelerimizin duruma uygun hale getirilmesi ve uzun vadeli bir güven ortamının inşa edilmesi bakımından birlikte çalıştığımız toplulukların düşünceleri ve endişeleri hakkında bilgi sahibi olarak buna göre çalışmalarımıza yön verilmesi önemli bir husustur.

Göçmen ve yerel toplumların, COVID-19 hakkında bilgi ihtiyaçlarıyla birlikte sahip oldukları bilgi, tutum ve uygulamaları (KAP) anlamak amacıyla, bu KAP Çalışması, Türk Kızılay tarafından IFRC ile işbirliği içinde 10 - 26 Kasım 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, KAP çalışmasının ikinci turu olup [20 Temmuz ile 12 Ağustos 2020 tarihleri arasında yürütülen ilk turu](#) takip eden bir çalışmadır. Çalışma, insanların COVID-19 hakkında neyi bildikleri, neye inandıkları ve bu kapsamda neler yaptıkları hakkında bilgi sahibi olarak insanları dinleme ve çalışmalarımızı geliştirme konusunda bize destek sunacak bir topluluk katılım aracıdır. İnsanların halihazırda duydukları bilgiler, bunlara nasıl bir tepki gösterdikleri ve neden değişime karşı direnç gösterebilecekleri hususlarında bilgi sahibi olmamız sayesinde, etkili ve hedefe yönelik bilgilendirme materyalleri hazırlama, toplumlarla diyaloga girme ve olumlu davranışları teşvik etme konularında gerekli desteği edinebiliriz. Çalışma, ayrıca, göçmenler ve yerel toplum açısından mevcut pandeminin koşullarına dair bir çerçeve sunmaktadır. Bu sayede RİTK faaliyetlerinin tüm gruplarla paylaşılması konusunda gerekli destek sağlanarak, mevcut gerilimler ve eşitsizliklerin şiddetlenmesinin veya yeni gerilim ve eşitsizliklerin önüne geçilmesine yardımcı olabilecektir.

Amaç ve Hedefler

KAP çalışmasının amacı, toplumların COVID-19'a ilişkin bilgi ihtiyaçlarıyla birlikte bilgi düzeyi, tutum ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olarak risk bilgilendirme, davranış değişikliği ve topluluk katılım faaliyetlerine katkıda bulunmaktır. Çalışmanın bu ikinci turu, birinci turda elde edilen verilerle bir karşılaştırmanın yapılması sağlanarak durumun zaman içinde nasıl bir değişim veya gelişimden geçtiğini gözler önüne sermektir.

Temel hedefler aşağıdaki konulara ilişkin topluluklar hakkında bilgi sahip olmaktır:

- COVID-19 hakkında bilgi düzeyi
- COVID-19'a karşı tutumlar ve duyguların yanı sıra algılar, inançlar ve ön yargılar
- Uygulamalar ve insanların kendilerini ve ailelerini hastalıktan korumak için neler yaptıkları
- Bilgi ihtiyaçları, Türk Kızılay'dan bilgi almak ve Türk Kızılay'a geri bildirimde bulunmak için tercih ettikleri kanallar

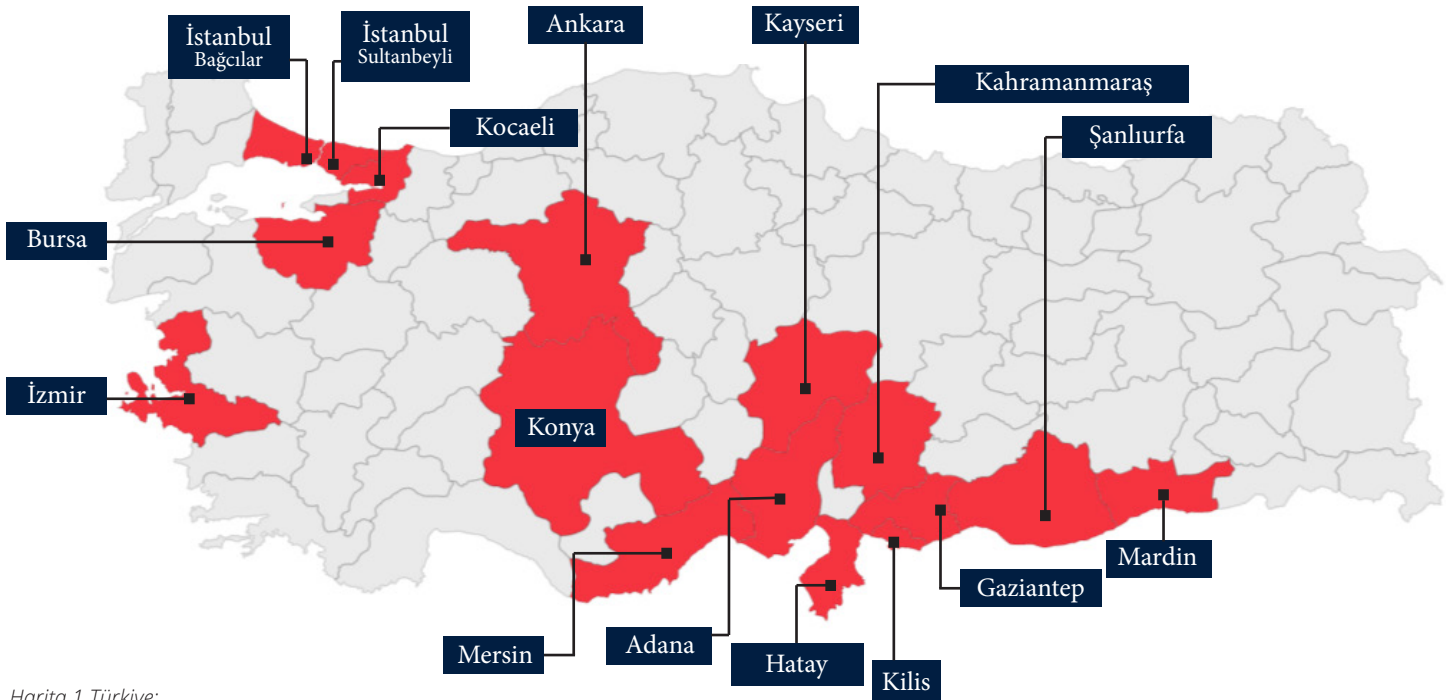

Yöntem

Bu KAP çalışması, 16 Türk Kızılay Toplum Merkezi'nde telefon mülakatları ve göçmenler ve yerel halkın katılımıyla düzenlenen online Odak Grup Görüşmeleri (OGG) şeklinde önceki turda uygulanan metodoloji kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Niteliksel ve niceliksel verileri kapsayacak şekilde, 16 Toplum Merkezi'nde 3.840 kişiyle telefon mülakatları yapılırken, 32 OGG'ye göçmen ve yerel halktan toplamda 321 kişi katılım sağlamıştır. OGG'ye katılan 157 erkek ve 164 kadın toplam 321 kişiden 160'ı göçmen ve 161'i ev sahibi yerel toplum üyesidir. Telefon mülakatları için KAP çalışmasının ilk turunda kullanılan anket soruları tekrar kullanılmış ancak belirli sorulara birkaç yeni seçenek eklenmiştir ve topluluk görüşmeleri için aynı OGG soruları kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak için mobil veri toplama alanında ücretsiz açık kaynak araçlardan KoBo ToolBox kullanılmıştır. Çalışmanın amaçlarını, veri toplamak için KoBo Toolbox aracını nasıl kullanacaklarını açıklamak ve anket ve OGG sorularının anlaşılmasını sağlamak için Toplum Merkezleri'nden (TM'ler) 32 Türk Kızılay gönüllüsünün katılımıyla 9 Kasım 2020 tarihinde KAP çalışmasına yönelik online eğitim faaliyeti düzenlenmiştir.

Türk Kızılay Toplum Merkezi gönüllüleri tarafından gerçekleştirilen telefon mülakatları

16 Toplum Merkezinde Türk Kızılay gönüllüleri, göçmen ve yerel toplum üyelerini aramak suretiyle telefon mülakatı yöntemiyle KAP araştırmasını gerçekleştirmiştir. Her bir Merkezde toplam 240 birey ile mülakat yapılmış 16 Merkezde toplamda 3.840 kişiye ulaşılmıştır. Katılımcıların 2.014'ü kadın (%52,4) ve 1.824'ü erkek (%47,5) iken, 1.987 katılımcı (%51,7) Suriye vatandaşı, 1.740'ı (%45,3) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve 102'si (%2,6) diğer ülkelerin vatandaşıdır. Mülakat yapılan katılımcıların yaklaşık %50'si Türk Kızılay TM faaliyetlerine katılım sağlamış iken, katılımcıların diğer yarısı TM'lerden herhangi bir hizmet almamaktadır. Telefon anketinde, tesadüfi örnekleme⁴ ve kar topu örnekleme⁵ teknikleri kullanılmıştır.

Harita 1 Türkiye:
Türk Kızılay Toplum Merkezi'nin bulunduğu iller

⁴ Tesadüfi örnekleme tekniğinde bir evreni tarafsız bir şekilde temsil ettiği düşünülen bir örneklem belirlenmektedir. Telefon anketi için, TM faaliyetlerine katılım sağlamış katılımcılar, TM'de sunulan dil kursları, mesleki eğitim, PSD danışmanlık gibi çeşitli hizmetler alan veya ulaşan toplum üyelerine ilişkin bilgilerin kaydedildiği Türk Kızılay faydalancı veritabanından tesadüfi bir şekilde seçilmiştir.

⁵ Kar topu örnekleme tekniği, bir örneklem için önceden belirlenmiş bireylerden yola çıkılarak yeni bireylerin mevcut örnekleme dahil edildiği, olasılık temeline dayanmayan bir örnekleme tekniğidir. Telefon anketi için, TM faaliyetlerine katılmamış katılımcılar, kartopu örnekleme tekniğiyle seçilmiş olup bu kapsamda TM faaliyetlerine katılım sağlamış olan katılımcılar, hanelerinde yaşayan ve TM hizmetleri almamış veya bu hizmetlere ulaşmamış diğer bireyleri seçmiştir.

Online Görüşmeler/Odak Grup Görüşmeleri (OGG'ler)

16 Toplum Merkezi'nin her birinde göçmen ve yerel toplum üyelerinin katılımıyla iki ayrı online görüşme/Odak Grup Görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Toplam 32 OGG gerçekleştirilmiş olup toplamda 321 olmak üzere göçmen ve yerel toplum üyelerine erişim sağlanmıştır. OGG'lere ayrıca Türk Kızılay'ın mevcut topluluk forumu ve Danışma Kurulu⁶ üyeleri katılım sağlamıştır. Danışma Kurulu üyeleri, COVID-19'a ilişkin önceki KAP çalışmasında da yer almıştır ve bu sayede yaşamlarındaki herhangi bir değişiklik veya gelişme ikinci turdaki OGG'lerde yansıtılacaktır. Görüşmelerin online ortamda gerçekleştirilmiş olmasından dolayı her bir OGG oturumuna maksimum 10-13 katılımcı katılım sağlamıştır.

Danışma Kurulu üyeleri haricinde, OGG'lere katılım sağlayan diğer katılımcılar, TM faaliyetlerinde yer almış ve TM'den herhangi bir hizmet almayanlar dahil olmak üzere yaşlılar, engelli bireyler ve hanelerini tek başına geçindiren hane halkı reislerine öncelik verilerek belirlenmiştir. Göçmenler ile yerel toplum için ayrı OGG'lerin düzenlenmesinin sebebi, bireylerin açık bir şekilde görüşlerini ifade ederek diğer taraftan etkilenmemesini sağlamaktır.

OGG'lere katılım sağlayan toplum üyelerinin sayısı ve nitelikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. 157'si erkek, 164'ü kadın ve 160'ı göçmen ve 161'i yerel toplum üyesi olmak üzere toplam 321 topluluk üyesi görüşmelere katılmıştır.

Sıra No	Toplum Merkezi	OGG katılımcılarının sayısı ve niteliği				Toplam
		Yerel		Göçmen		
		Erkekler	Kadınlar	Erkekler	Kadınlar	
1	Adana Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
2	Ankara Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
3	Bağcılar Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
4	Bursa Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
5	Hatay Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
6	İzmir Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
7	Gaziantep Toplum Merkezi	5	8	5	5	23
8	Kahramanmaraş Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
9	Kayseri Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
10	Kilis Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
11	Konya Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
12	Mardin Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
13	Mersin Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
14	Sultanbeyli Toplum Merkezi	5	5	6	4	20
15	Şanlıurfa Toplum Merkezi	2	6	4	6	18
16	Kocaeli Toplum Merkezi	5	5	5	5	20
Toplam		77	84	80	80	321

Tablo 1 OGG katılımcılarının sayısı ve niteliği

Sınırlamalar

Çalışmanın yürütülmesinde karşılaşılan en önemli zorluk, çoğu Danışma Kurullarının üyesi olan katılımcılarla online OGG'lerin düzenlenmesi sırasında yaşanan teknik güçlükler olmuştur. Bazı üyelerin internet erişimine sahip olmamasından dolayı, görüşmeler ortak telefon görüşmeleri üzerinden yürütülmüştür. Diğer zorluklar arasında, Şanlıurfa'da yerel toplum üyelerinden daha fazla sayıda erkeğin, müsait olmamalarından dolayı online OGG görüşmelerine dahil edilememiş olmasıdır.

⁶ Danışma Kurulu, toplum temsilcilerinden (yerel ve göçmen) oluşmaktadır ve Toplum Merkezi faaliyetleri ve kendilerini etkileyen diğer hususlara ilişkin geri bildirim veya endişelerini diğer paydaşlarla birlikte Türk Kızılay ile paylaşan bir platform görevi görmektedir. En fazla 15 üyeye sahip kurul, çeşitli meslek ve yaşlardan kadın ve erkeklerden oluşmaktadır.

"Bu online görüşmeler bizler için çok faydalı oluyor. Görüşmelere katılarak toplumumuz adına görüşlerimizi paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz." – Adana'da göçmen katılımcılar

Demografik Profil

Bu çalışmanın analizi, 16 Toplum Merkezi'nde göçmenler ve yerel toplum üyelerinin katılımıyla gerçekleştirilen 3.840 telefon mülakatı ve 32 OGG'ye dayanmaktadır. Toplam 3.840 katılımcının 2.014'ü kadın (%52,4) ve 1.824'ü erkek (%47,5) katılımcılardan oluşmuştur. Katılımcıların yaş dağılımı şu şekildedir: 82 kişi 14-17 yaş grubu (%2,1); 1.634 kişi 18-29 yaş grubu (%42,6), 2.002 kişi 30-59 yaş grubu (%52,1) ve 122 kişi 60 yaş üzeri (%3,2). OGG'ler göçmenler ve ev sahibi topluluk üyeleri için ayrı ayrı düzenlenmiştir. 157'si erkek, 164'ü kadın ve 160'ı göçmen ve 161'i yerel toplum üyesi olmak üzere toplam 321 topluluk üyesi OGG'lere katılmıştır. Aşağıdaki tablolar araştırma bulgularını sunarken, açıklama bölümleri OGG'lerden elde edilen bulgularla desteklenmiştir.

Cinsiyet

Kadın	■	2,014 (52.4%)
Erkek	■	1,824 (47.5%)
Cevap vermeyen	■	2 (0.1%)

Yaş

30-59	■	2,002(52.1%)
18-29	■	1,634 (42,6%)
60+	■	122 (3.2%)
14-17	■	82(2.1%)

Şekil 1 Katılımcıların cinsiyet-yaş yapısı

Toplam 3.840 katılımcının 1.987'si (%51.7) Suriye vatandaşı, 1.740'ı (%45.3) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ve 102'si (%2.6) Irak, İran, Afganistan, Ürdün, Filistin, Yemen, Fas ve Libya dahil diğer ülkelerin vatandaşlarıdır. Görüşme yapılan 3.840 kişiden, 2.068'si (%53,9) göçmen ve 1.740'ü (%45,3) yerel toplum üyesidir. 21 (%0,5) katılımcı ise "Diğer" seçeneğini seçmiş olup göçmen ya da ev sahibi yerel toplum üyesi olarak sınıflandırılmamıştır. Son olarak, 11 (%0,3) katılımcı bu soruya yanıt vermemeyi tercih etmiştir.

Uyruk

Suriye	■	1,987 (51.7%)
Türkiye Cumhuriyeti	■	1,740 (45.3%)
Irak	■	69 (1.8%)
Diğerleri	■	21 (0.5%)
Yanıt vermemeyi tercih edenler	■	11 (0.3%)
Afganistan	■	7 (0.2%)
İran	■	5 (0.1%)

Türkiye'deki Statü

Göçmen	■	2,068 (53.9%)
Ev sahibi toplum	■	1,740 (45.3%)
Diğerleri	■	21 (0.5%)
Yanıt vermemeyi tercih edenler	■	11 (0.3%)

Şekil 2 Katılımcıların uyruk ve statüleri

Dil açısından, ev sahibi toplum üyeleri Türkçe okuyup yazmaktadır- 1.722 (toplam katılımcı sayısının %44,8'i⁷), bunu Arapça - 293 (%7,6) ve biraz İngilizce - 227 (%5,9) takip etmektedir. Diğer taraftan göçmenler, Arapça - 2.028 (Toplam katılımcı sayısının %52,8'i), Türkçe - 696 (%18,1) ve biraz İngilizce - 206 (%5,4) konuşmaktadır. "Diğer" kategorisinde: Kürtçe, Almanca, Arnavutça, Fransızca, Rusça, İspanyolca ve Rumence belirtilmiştir.

Konuşulan Dil

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Türkçe	■ 1,722 (44.8%)	■ 696 (18.1%)	■ 14 (0.4%)	■ 4 (0.1%)
Arapça	■ 293 (7.6%)	■ 2,028 (52.8%)	■ 20 (0.5%)	■ 10 (0.3%)
İngilizce	■ 227 (5.9%)	■ 206 (5.4%)	■ 17 (0.4%)	■ 4 (0.1%)
Diğerleri	■ 81 (2.1%)	■ 36 (0.9%)	■ 1 (0.0%)	■ 0 (0.0%)
Farsça	■ 2 (0.1%)	■ 10 (0.3%)	■ 0 (0.0%)	■ 0 (0.0%)

Şekil 3 Statüye göre konuşulan dil

⁷ Ev sahibi toplum, göçmenler, diğer, yanıt vermeyenler

En yüksek eğitim düzeyi: Ev sahibi toplum üyesi 618 katılımcı (%16,1) üniversite mezunu iken, 693 göçmen katılımcı (%18,0) ortaokul mezunudur. Erkek katılımcılar arasında en yaygın en yüksek eğitim düzeyi üniversite (494 katılımcı, %12,9) olmasına rağmen, kadın katılımcılar için en yaygın yanıt ilkökul eğitimi (463 katılımcı, %12,1) olmuştur.

En Yüksek Eğitim Düzeyi

	Kadın	Erkek	Yanıt vermemeyi tercih edenler	
Üniversite	453 (11.8%)	494 (12.9%)		
Ortaokul	454 (11.8%)	466 (12.1%)		
Lise	462 (12.0%)	428 (11.1%)	2	0.1%
İlkokul	463 (12.1%)	295 (7.7%)		
Eğitimi yok	86 (2.2%)	26 (0.7%)		
Mesleki eğitim	39 (1.0%)	61 (1.6%)		
Yüksek Lisans/Doktora	48 (1.3%)	45 (1.2%)		
Diğerleri	9 (0.2%)	9 (0.2%)		

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler	
Üniversite	618 (16.1%)	315 (8.2%)	13	0.3%	1 (0.0%)
Ortaokul	224 (5.8%)	693 (18.0%)			3 (0.1%)
Lise	487 (12.7%)	398 (10.4%)	4	0.1%	3 (0.1%)
İlkokul	253 (6.6%)	504 (13.1%)			1 (0.0%)
Eğitimi yok	26 (0.7%)	84 (2.2%)	1	0.0%	1 (0.0%)
Mesleki eğitim	73 (1.9%)	26 (0.7%)			1 (0.0%)
Yüksek Lisans/Doktora	51 (1.3%)	38 (1.0%)	3	0.1%	1 (0.0%)
Diğerleri	8 (0.2%)	10 (0.3%)			

Şekil 4 Statü ve cinsiyete göre en yüksek eğitim düzeyi

"Yüz yüze yapılan bilgilendirmelerin çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Her aileden birer kişi COVID-19 ve risklerinin nasıl önleneceği konusunda iyi derecede bilgilendirilirse bilgilendirilen kişiler kendi aile üyelerine bu mesajları yayar ve aile üyelerini olumlu davranışlar uygulamaya teşvik ederler." – Ahin (43), Mardin'den Suriyeli bir katılımcı

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında

BİLGİ

Bu KAP çalışması COVID-19 hakkında toplulukların sahip olduğu bilgi düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, insanların COVID-19 riskleri veya enfeksiyon riski altındaki gruplar ve hastalığı önlemek için koruyucu tedbirler hakkında bilgi sahip olup olmadıklarını tespit etmeye yardımcı olur.

Araştırma bulguları, katılımcıların %96.1'inin COVID-19 hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %96.1'inin COVID-19'un hastalığa yol açan bir virüs olduğunu ifade ettiklerine dair ulaşılan sonuç ilk KAP çalışmasında elde edilen bulguya (%96.5) benzer olup topluluk üyelerinin COVID-19 hakkında yoğun bir bilgilendirmeye tabi tutulduklarını göstermektedir. Bununla birlikte, kalan %3,9 ise COVID-19'un bir TV/radyo kampanyası (%2.5) olduğunu düşünmüş veya konu hakkında fikir sahibi olmadıklarını ifade etmiş (%1,1) veya başka bir yanıt vermiştir (%0,3).

Yeni Koronavirüs hakkında ne biliyorsunuz?

Hastalığa yol açabilen bir virüstür	■	3,692 (96.1%)
TV/radyo kampanyasıdır	▪	95 (2.5%)
Fikrim yok	·	41 (1.1%)
Diğerleri	·	12 (0.3%)

Şekil 5 COVID-19 hakkında farkındalık

"Diğer" kategorisinde şu yanıtlar kaydedilmiştir: "Virüs hakkında her şeyi biliyorum", çok tehlikeli veya ölümcül bir hastalık, insanlar tarafından icat edilmiş bir virüs, Çin'den gelen büyük bir salgın, "böyle bir virüs/hastalığın varlığına inanmıyorum".

Katılımcılar COVID-19 hakkında, semptomları (%82,2), bulaşma yolları (%81,2), hastalıktan korunma yolları (%61.5) ve bulaştığında neler yapılmalı (%40.9) dahil çeşitli bilgiler edinmiştir. Katılımcılar, maskenin nasıl takılacağı (%40,4) veya ellerin nasıl yıkanacağı (%37,3) hakkında bilgilendirildiklerini iletmış olmakla birlikte bu iki yanıt önceki KAP çalışmasında daha yüksek çıkmıştır (sırasıyla, %55,3 ve %48,5). Katılımcıların bildirdiği diğer bilgiler arasında, kronik hastalığa sahip bireyler veya hamile kadınların karşı karşıya kaldığı riskler (%26,2) ve dezenfektanların nasıl kullanılacağı (%15.8) bulunmaktadır.

Yeni Koronavirüs hakkında ne türden bilgiler edindiniz?

birden fazla yanıt verilebilir

Yeni koronavirüs hastalığının semptomları	■	3,155 (82.2%)
Bulaşma yolları	■	3,119 (81.2%)
Hastalıktan korunma yolları	■	2,361 (61.5%)
Semptom görülmesi halinde yapılacaklar	■	1,569 (40.9%)
Maske nasıl kullanılır	■	1,551 (40.4%)
Eller nasıl yıkanır	■	1,431 (37.3%)
Kronik hastalık sahibi kişiler veya hamile kadınlar için riskler	■	1,007 (26.2%)
Enfeksiyon riskini önlemek için evde çamaşır suyu/dezenfektan kullanımı	■	607 (15.8%)
Koronavirüs hakkında bilgi alınabilecek kişiler	■	605 (15.8%)
Semptom görülmesi halinde gidilecek hastaneler	■	482 (12.6%)
Diğerleri	·	16 (0.4%)

Şekil 6 COVID-19 hakkında alınan bilgilerin türleri

Göçmen/ev sahibi toplum üyeleri veya kadın/erkek arasında verilen cevaplar açısından önemli bir farklılık bulunmamıştır. "Diğer" kategorisinde, aşağıdaki yanıtlar kaydedilmiştir: fiziksel mesafenin korunması, dışarıya çıkılmaması veya dışarıda sigara içilmemesi, çocukların virüs taşıyıcısı olabilecekleri, çocukların virüs hakkında eğitilmesi, tehlikeli bir hastalık olması, ev temizliğinin önemi, ihtiyaç duyulan tüm bilgilerin alınmış olması, COVID-19 ile mücadele için para bağışının nasıl yapılacağı. 5 katılımcı, aldıkları bilginin türünü bilmediklerini veya hatırlayamadıklarını ifade etmiştir.

COVID-19'un nasıl yayıldığı sorusu sorulduğunda, çoğu katılımcı, enfekte olmuş kişilerin öksürmeleri veya hapşirmaları sonucu oluşan damlacıklar (%81,3) veya enfekte kişilerle doğrudan temas (%69,1), kirli nesne veya yüzeylerle temas (%68.0) veya kirli ellerle burun, göz ve ağza dokunulması (%51,6) yoluyla yayılabileceğini ifade ederek doğru yanıtlar vermiştir. İlk tur çalışmada daha düşük oranda olan "kirli nesnelere veya yüzeylerle temas" hariç olmak üzere (64.6%) bu yanıtlarda önceki KAP çalışmasına göre önemli bir farklılık söz konusu olmamıştır. Ayrıca, geriye kalan kişiler de, bulaşma kaynağı olarak kan nakli (%4,5), hayvanlarla yakın temas (%2.8) ve kirli suları içme (%2.6) yanıtlarını vermiştir.

Koronavirüs nasıl yayılır?

birden fazla yanıt verilebilir

Virüs bulaşmış kişilerin öksürmesi ve hapşırması sırasında saçılan damlacıklar	■	3,122 (81.3%)
Virüs bulaşmış kişilerle doğrudan temas	■	2,654 (69.1%)
Kirli eşya/yüzeylerle temas	■	2,610 (68.0%)
Burun, göz ve ağza kirli ellerle temas	■	1,982 (51.6%)
Kan nakli	■	174 (4.5%)
Yabani hayvanlarla temas	■	109 (2.8%)
Kirli su içmek	■	101 (2.6%)
Evcil hayvanlarla temas	■	82 (2.1%)
Diğerleri	■	27 (0.7%)
Fikrim yok	■	19 (0.5%)
Yağmur suyu	■	7 (0.2%)

Şekil 7 COVID-19'un nasıl yayıldığı hakkında bilgi düzeyi

Bu listede yer verilmeyen diğer yanıtlar: virüs, dikkat etmeyen ve kısıtlamalara uymayan insanlardan, kirlilik, nefes alıp verme (hava yoluyla), kağıt para, diğer kişiler veya hasta olduklarını kabul etmeyen kişiler yoluyla yayılır; virüs kalabalık yerler ve toplu taşıma araçlarında yayılır. İki katılımcı, virüsün yayılmadığını söylemiştir.

Neredeyse katılımcıların tamamı, COVID-19'un ana semptomlarının yüksek ateş (%92,3), öksürük (%84,9) ve nefes darlığı (%73,7) olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular, önceki KAP çalışmasıyla benzerdir. Bununla birlikte, "tat veya koku kaybı" önceki tura göre (%31,8) bu turda daha yüksek oranda (%55,8) ifade edilmiştir. Belirtilen diğer semptomlar arasında baş ağrıları (%45,5), kas ağrıları (%42,72) ve ishal (%35,9) bulunmaktadır.

Koronavirüsün başlıca semptomları nelerdir?

birden fazla yanıt verilebilir

Yüksek ateş	■	3,546 (92.3%)
Öksürük	■	3,260 (84.9%)
Nefes darlığı	■	2,829 (73.7%)
Tat veya koku kaybı	■	2,144 (55.8%)
Baş ağrıları	■	1,748 (45.5%)
Kas ağrıları	■	1,641 (42.7%)
İshal	■	1,378 (35.9%)
Diğerleri	■	74 (1.9%)
Fikrim yok	■	36 (0.9%)
Semptom Yok	■	31 (0.8%)

Şekil 8 COVID-19 semptomları hakkında bilgi düzeyi

Belirtilen diğer semptomlar: herkese göre farklılık göstermekle birlikte, şiddetli titreme/üşüme, baş dönmesi, baygınlık, yüksek tansiyon, halsizlik, omuz ağrısı, eklem ağrısı, kusma, mide bulantısı, grip semptomları, boğaz ağrısı, kötü ruh hali, yorgunluk, göz kızarıklığı, iştahsızlık, burun akıntısı/hapşırma, beklenmedik semptomlar, ağız kuruluğu, iştah kaybı, bacak ağrısı, sırt ağrısı ve kalp krizidir. Bu anket bulguları, katılımcıların büyük bir kısmının COVID-19, enfeksiyon semptomları, nasıl yayıldığı, enfeksiyon risklerini azaltma yolları hakkında iyi düzeyde bilgiye sahip olduklarının tespit edildiği OGG'lerle uyum içindedir. OGG katılımcıları, enfeksiyonun en yaygın semptomlarının yüksek ateş, kuru öksürük, koku ve tat kaybı, nefes alma güçlükleri olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte, bu semptomların niteliğinin insandan insana değişebileceğini, bazı insanlar hafif atlatırken diğerlerinde ağır seyredilebileceğini ilave etmişlerdir. Virüs, öksürme veya hapşırma sırasında etrafa yayılan damlacıklar veya enfekte kişiyle fiziksel temas yoluyla bulaşabilmektedir. Dar ve kalabalık alanlarda daha hızlı yayılmaktadır.

COVID-19 enfeksiyonuna karşı korunma tedbirleri hakkında, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, ellerin sabunlu suyla yıkanması (%88,5), dışarıda maske takılması (%82,0), fiziksel mesafenin korunması (%76,4) ve el dezenfektanlarının kullanılması (%57,0) doğru yanıtlarını verirken, iyi bir öksürme davranışına sahip olmak da çok sayıda kişi tarafından bilinmektedir (%40,5). Bu bulgularda ilk KAP çalışmasına göre önemli farklar bulunmamakla birlikte bu seçeneklere verilen yanıtlar ikinci turda az oranda düşük çıkmıştır. Diğerleri, burun ve gözlerle temas edilmemesi (%29,3), enfekte olmuş bir kişinin bakımını yaparken maske takılması (%23,5) ve yüzey temizliği için dezenfektan kullanılması şeklindedir.

Koronavirüse yakalanmamak için neler yapılması gerektiğini biliyor musunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

Ellerinizi sabun ve su ile sık sık yıkamak	3,399 (88.5%)
Dışarı çıktığınızda maske takmak	3,147 (82.0%)
Dışarıdayken fiziksel mesafenin korunması (1 metre)	2,934 (76.4%)
En az %60 alkol içeren bir el dezenfektanı kullanmak	2,188 (57.0%)
Öksürürken veya hapşırırken ağız ve burnu kapatmak	1,554 (40.5%)
Kirli ellerle ağız, burun ve gözlere dokunmamak	1,127 (29.3%)
Hasta bir kişiye bakarken veya hastayken maske takmak	901 (23.5%)
Yüzey temizliği için dezenfektan kullanmak	618 (16.1%)
Diğerleri	26 (0.7%)
Fikrim yok	23 (0.6%)

Şekil 9 COVID-19'a karşı korunma tedbirleri hakkında bilgi düzeyi

Diğer belirtilen korunma tedbirleri: elbiseleri 90 derecede yıkamak, bağışıklık sistemini güçlendirmek, kalabalıklardan kaçınmak, sağlıklı beslenmek, ağartıcı/sirke kullanmak, sigara içmemek, daha fazla su/meyve suyu içmek, kendini izole etmek ve gerekli olmadığı sürece dışarı çıkmamak.

Anket bulguları, katılımcıların enfeksiyon riskini azaltmak için önleyici tedbirler hakkında iyi düzeyde bilgiye sahip olduğunun bildirildiği OGG raporlarını desteklemektedir. Önceki KAP çalışmasında olduğu gibi katılımcılar, COVID-19 ve gerekli tedbirler hakkında öğrendikleri bilgileri aile üyeleri, çocuklar, arkadaşlar ve komşuların yanı sıra Whatsapp grubunda iş arkadaşlarıyla veya sosyal medya üzerinden paylaştıklarını ifade etmiştir.

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında

COVID-19'a ilişkin olarak katılımcılar tarafından bildirilen en popüler bilgi kaynağı Televizyon (%59,9) olup bunu sırasıyla Sağlık Bakanlığı (%30,2), Facebook (%30,2), internet siteleri (%22,0), aile ve arkadaşlar (38,9%) ve sağlık çalışanları (%15) takip etmektedir. Çalışmanın ilk turunda elde edilen bulguların televizyondan sonra gelen en yaygın bilgi kaynağı olduğunu gösterdiği "Sağlık Bakanlığı" seçeneği çalışmanın bu ikinci turuna yeni bir seçenek olarak eklenmiştir. Bununla birlikte, sağlık çalışanlarından bilgiye ulaştığını bildiren insanların oranı, önceki çalışmayla (%31,4) karşılaştırıldığında %15'e düşmüştür. Bildirilen diğer kaynaklar arasında devlet yetkilileri ve sosyal medya kanalları - Türk Kızılay sosyal medya hesapları ve internet sitesi dahil Türk Kızılay personeli ve gönüllüleri vardır.

Yeni Koronarivüs hakkında bilgileri nereden alıyorsunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplam	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
TV	1,228 (32.0%)	1,058 (27.6%)	8 (0.2%)	7 (0.2%)
Sağlık Bakanlığı	556 (14.5%)	593 (15.4%)	8 (0.2%)	1 (0.0%)
Facebook	329 (8.6%)	816 (21.3%)	10 (0.3%)	3 (0.1%)
İnternet sitesi	278 (7.2%)	558 (14.5%)	8 (0.2%)	0 (0.0%)
Aile/komşular	305 (7.9%)	526 (13.7%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Arkadaşlar	289 (7.5%)	373 (9.7%)	1 (0.0%)	2 (0.1%)
Sağlık çalışanları	357 (9.3%)	213 (5.5%)	5 (0.1%)	1 (0.0%)
Devlet yetkilileri	407 (10.6%)	126 (3.3%)	3 (0.1%)	6 (0.2%)
Instagram	284 (7.4%)	116 (3.0%)	3 (0.1%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay sosyal medya	111 (2.9%)	220 (5.7%)	0 (0.0%)	2 (0.1%)
Twitter	247 (6.4%)	70 (1.8%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
WhatsApp	131 (3.4%)	132 (3.4%)	2 (0.1%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay personeli/gönüllüleri	88 (2.3%)	113 (2.9%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Broşürler	88 (2.3%)	31 (0.8%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Radyo	24 (0.6%)	9 (0.2%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Toplum liderleri	12 (0.3%)	12 (0.3%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Diğerleri	16 (0.4%)	8 (0.2%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Dini liderler	2 (0.1%)	3 (0.1%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)

Şekil 10 statüye göre COVID-19 bilgi kaynakları

"Diğer" kategorisinde, aşağıdaki yanıtlar kaydedilmiştir: WHO, internet, YouTube, çeşitli sosyal medya hesapları, gazeteler, Türkiye Koronavirüs Bilim Kurulu⁸, toplu taşıma araçlarında dağıtılan broşürler, telefon, işyeri eğitimleri. 5 katılımcı herhangi bir bilgi kaynağını takip etmediğini söylemiştir.

Anket katılımcılarıyla paralel bir şekilde, OGG katılımcıları da COVID-19 hakkında bilgilere, sosyal medya (Facebook, WhatsApp, Instagram, Twitter, YouTube), başta TRT Haber gibi haber kanalları olmak üzere Televizyon, Sağlık Bakanlığı, gazeteler, internet siteleri, WHO ile sosyal medya kanalları ve Toplum Merkezleri üzerinden Türk Kızılay'dan aldıklarını ifade etmiştir. Ayrıca, broşür, arkadaşlar ve aile, doktorlar, sağlık çalışanları, toplum liderleri, ve Türk Kızılay personeli veya gönüllülerini de belirtmişlerdir. Kilis, Konya ve Sultanbeyli'de, yerel toplum üyesi katılımcılar, çok sayıda insanın, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca ve genç toplum lideri Yusuf Mulla⁹ gibi halk figürlerinin paylaştığı bilgilere güvendiğini bildirmiştir.

Önceki KAP çalışmasıyla paralel olarak, bu turdaki OGG katılımcıları ve anket katılımcıları, Facebook kullanımının göçmenler arasında daha yüksek oranda olduğunu (%21.3), Televizyonun, TV programlarının çoğunlukla Türkçe olması ve dil engelinin bulunmaması sebebiyle yerel toplum üyeleri arasında daha ulaşılabilir (%32,0) olduğunu bildirmiştir. Adana'da ev sahibi toplum üyesi katılımcılar, Instagram'ın gençler arasında oldukça popüler olduğunu bildirmiştir.

⁸ Koronavirüs Bilim Kurulu, Hükümet tarafından uygulanmak üzere Türkiye'de COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında tedbirler geliştiren, Sağlık Bakanlığı tarafından kurulmuş olan tıp bilim insanlarından oluşan bir gruptur.

⁹ Yusuf Mulla, popüler bir Facebook sayfası ve YouTube kanalına sahip Suriyeli genç bir insandır. COVID-19 dahil olmak üzere, Suriyelilerin bilgi eksikliğine sahip olduğunu düşündüğü çeşitli konularda yaptığı videolarla tanınmamaktadır.

Anket katılımcılarının %97.1'i COVID-19 hakkında bilgiye ulaşım konusunda herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını ifade etmiştir. Bu bulgu, önceki çalışmaya (%95.6) göre daha yüksek olup bugün çok daha az insanın bilgiye erişimde zorluk yaşadığını göstermektedir. Bununla birlikte, zorluk yaşadıklarını ifade eden kişiler (112 katılımcı) açısından, en yaygın dile getirilen engeller, güvenilir bilgi kaynağını bilmemek (%50), sosyal medyayı kullanmamak (%20.5) ve internet bağlantısına sahip olmamak (%11,6) şeklinde sıralanmıştır. Ev sahibi toplum üyesi katılımcıları için başlıca sıkıntı kaynağının güvenilir bilgi kaynaklarının bilinmemesi (%40,2) olarak ifade edilirken, göçmenler için sosyal medyanın kullanılmaması (%13,4) olmuştur. Ancak, erkekler arasında, hem güvenilir bilgi kaynağının bilinmemesi (%29,5) hem de sosyal medyanın kullanılmaması (%11,6) kadın katılımcılara göre daha yüksektir.

Yeni Koronavirüs hakkında bilgiye ulaşmanızı engelleyen veya zorlaştıran herhangi bir şey var mı?

Hayır 3,728 (97.1%)
Evet 112 (2.9%)

Şekil 11 Bilgiye ulaşma engelleri

Yanıtınız evet ise, bu engeller nelerdir?

birden fazla yanıt verilebilir; 112 katılımcı

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermeyi tercih edenler
Hangisinin güvenilir bilgi kaynağı olduğunu bilmiyorum	45 (40.2%)	10 (8.9%)	1 (0.9%)	0 (0.0%)
Sosyal medya kullanmıyorum	8 (7.1%)	15 (13.4%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
İnternet erişimim yok	6 (5.4%)	5 (4.5%)	0 (0.0%)	2 (1.8%)
Toplum Merkezi'nden uzakta yaşıyorum	6 (5.4%)	6 (5.4%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Diğerleri	8 (7.1%)	3 (2.7%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Telefonum yok	2 (1.8%)	4 (3.6%)	0 (0.0%)	1 (0.9%)
Takip ettiğim sosyal medya hesapları koronavirüs hakkında ana dilimde sınırlı bilgi yayınlıyor	3 (2.7%)	2 (1.8%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
	Kadın	Erkek	Yanıt vermeyi tercih edenler	
Hangisinin güvenilir bilgi kaynağı olduğunu bilmiyorum	22 (19.6%)	33 (29.5%)	1 (0.9%)	
Sosyal medya kullanmıyorum	10 (8.9%)	13 (11.6%)	0 (0.0%)	
İnternet erişimim yok	9 (8.0%)	4 (3.6%)	0 (0.0%)	
Toplum Merkezi'nden uzakta yaşıyorum	3 (2.7%)	9 (8.0%)	0 (0.0%)	
Diğerleri	7 (6.3%)	4 (3.6%)	0 (0.0%)	
Telefonum yok	5 (4.5%)	2 (1.8%)	0 (0.0%)	
Takip ettiğim sosyal medya hesapları koronavirüs hakkında ana dilimde sınırlı bilgi yayınlıyor	3 (2.7%)	2 (1.8%)	0 (0.0%)	

Şekil 12 Bilgiye ulaşmanın önündeki engel türleri (tamamlayıcı soru)

"Diğer" seçeneğine verilen yanıtlar: bilgi kirliliği, bilgiden şüphe duymak, mali sıkıntılar, dil engeli, internete erişimde zorluklar.

OGG katılımcısı göçmenler, bazı kurum ve kaynaklar hem Türkçe hem de Arapça bilgilendirme yayınlamalarına rağmen, halen bilgiye erişim noktasında ana engel olarak dili göstermişlerdir. Adana'da katılımcılar, göçmenlerin COVID-19 hakkında bilgi edinmek için Arapça TV kanallarını da izlediklerini söylemiştir. Bildirilen diğer sıkıntılar arasında, internet bağlantısının olmaması, kötü ekonomik koşullardan dolayı internete erişimin sağlanamaması, sosyal medya ve internet sitelerinden bilgi edinmek için akıllı telefona sahip olunmaması yer almıştır. Komşularının ve ailelerindeki okula giden çocuklarının, COVID-19'a ilişkin çeşitli bilgileri Türkçeden Arapçaya tercüme ederek ve açıklayarak kendilerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Mardin'de bazı göçmen katılımcılar, STK'ların online toplantılar için kullandığı Zoom uygulamasını kullanırken sıkıntı yaşadıklarını dile getirmiştir. Bağcılar, Ankara ve Konya'da yerel toplum üyesi katılımcılar, göçmenlerin de belirttiği gibi, toplumlarında bilgi edinebilmek için internet erişimi ve akıllı telefona sahip olmayan çok az insanın bulunduğunu bildirmiştir.

Adana'da bir katılımcı "**Sosyal medyada paylaşılan bilgilere sınırlı internet paketine sahip telefonlarımızla erişmeye çalışıyoruz. Dil bir engeldir fakat bazen kendi dilimize tercüme edilmiş haberler de buluyoruz. Arapça olmadığı sürece bilgilerden fayda sağlayamıyoruz**" demiştir.

OGG katılımcıları, televizyon programlarında paylaşılan COVID-19 bilgilerinin bazen çelişkili olduğunu ve bunun da neye inanacaklarını zorlaştırdığını ifade etmiştir. Buna ilaveten, paylaşılan bilgiler her zaman basit bir dille sunulmamakta ve anlaşılması zor olabilmektedir.

Kocaeli'nde bir katılımcı "TV programlarında paylaşılan bilgilerin zaman zaman çelişkili olabildiğini fark ettik. Örneğin, bir program maskelerin birden fazla defa yıkanarak kullanılabilceğini söylerken diğeri yıkanmaması gerektiğini söylemektedir" demiştir.

Katılımcıların en güvendiği bilgi kaynakları, Sağlık Bakanlığı (%43,2), Televizyon (%38,6), doktorlar (%19,0) ve sağlık çalışanları (%18,7) şeklinde sıralanmıştır. Diğer kanallar arasında Facebook (%16,4), devlet yetkilileri (%15,1), aile ve arkadaşlar (%21,5), internet siteleri (%13,2) ve Türk Kızılay (%15,1) yer almıştır. Sağlık Bakanlığı ve Televizyon için verilen yanıtlar bakımından göçmenler ve ev sahibi toplum üyeleri arasında önemli farklılıklar söz konusu olmamıştır ve her iki grup da bu kaynaklardan bilgiye erişim sağlamıştır. Bununla birlikte, yerel toplum üyesi katılımcılara nazaran göçmenler tarafından doktorlar (%12,9), Facebook (%13,2), aile/arkadaşlar (%13,4), internet siteleri (%9,8) ve Türk Kızılay (%9,8) en güvenilir kaynaklar olarak daha fazla bildirilmiştir. Çalışmanın ikinci turuna yeni eklenmiş bir seçenek olarak "Sağlık Bakanlığı" hem göçmenler hem de yerel toplum üyelerinin ilk tercihi olmuştur.

“

"Sahip olduğumuz internet paketleri, uzaktan eğitim ve koronavirüs hakkında haber veya bilgi aramak için yeterli değil. İnternet maliyeti geçinme masraflarımızı arttırdı. Ayrıca, telefonlarımız çok eski olduğu için internet sitelerinden bilgiye erişimde sıkıntılar yaşıyoruz."

-Abdurrahman (40), Mardin'den Suriyeli bir katılımcı

Yeni Koronavirüse ilişkin bilgiler bakımından en çok hangi kaynak/kişilere güveniyorsunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

	Toplam	Ev sahibi toplum	Göçmen
Sağlık Bakanlığı	1,660 (43.2%)	870 (22.7%)	781 (20.3%)
TV	1,483 (38.6%)	720 (18.8%)	752 (19.6%)
Doktorlar	731 (19.0%)	227 (5.9%)	495 (12.9%)
Sağlık çalışanları	718 (18.7%)	393 (10.2%)	318 (8.3%)
Facebook	629 (16.4%)	116 (3.0%)	505 (13.2%)
Devlet yetkilileri	581 (15.1%)	395 (10.3%)	178 (4.6%)
Aile/komşular	522 (13.6%)	202 (5.3%)	317 (8.3%)
İnternet sitesi	505 (13.2%)	126 (3.3%)	375 (9.8%)
Türk Kızılay sosyal medya	345 (9.0%)	108 (2.8%)	234 (6.1%)
Arkadaşlar	303 (7.9%)	105 (2.7%)	196 (5.1%)
TRCS saha personeli	236 (6.1%)	89 (2.3%)	143 (3.7%)
Twitter	149 (3.9%)	100 (2.6%)	47 (1.2%)
WhatsApp	126 (3.3%)	51 (1.3%)	74 (1.9%)
Instagram	109 (2.8%)	61 (1.6%)	46 (1.2%)
Broşürler	66 (1.7%)	40 (1.0%)	26 (0.7%)
Diğerleri	47 (1.2%)	37 (1.0%)	9 (0.2%)
Toplum liderleri	34 (0.9%)	14 (0.4%)	20 (0.5%)
Radyo	21 (0.5%)	14 (0.4%)	7 (0.2%)
Dini liderler	5 (0.1%)	2 (0.1%)	3 (0.1%)

Şekil 13 Güvenilir bilgi kaynakları

"Diğer" seçeneğinde belirtilen cevaplar: WHO, YouTube, bilimsel makaleler, yabancı medya, Habertürk gazetesi, Türkiye Bilim Kurulu, Al Farah Çocuk ve Aile Destek Merkezleri - Sığınmacılar Ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)¹⁰, koronavirüs hastaları, Hayata Eve Sığar¹¹ uygulaması, tanınmış doktorlar. Üç katılımcı, COVID-19 ile ilgili hiçbir bilgiyle ilgilenmediğini ifade ederken, on sekiz katılımcı hiçbir kaynağa güvenmediğini belirtmiştir.

¹⁰ Sığınmacılar Ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) Türkiye'de yaşayan sığınmacılar ve göçmenlere yardım sunmak amacıyla 1995 yılında Ankara'da kurulan bağımsız, tarafsız ve kar amacı gütmeyen bir dernektir. SGDD, sığınmacılar ve göçmenlere yönelik olarak, haklarına ve hizmetlere ulaşabilmeleri adına sosyal ve hukuki desteğin yanı sıra toplum hayatına katılmalarını sağlamak amacıyla psikolojik destek sunmakta olup çeşitli eğitim ve etkinlikler düzenlemektedir.

¹¹ Hayat Eve Sığar, Türkiye'de COVID-19 hakkında bilgi sağlayan bir cep telefonu uygulamasıdır.

OGG'de katılımcılar, güvenilir bilgi kaynaklarının aile, arkadaş, doktor ve sağlık uzmanları, Sağlık Bakanlığı ve diğer devlet kurumları, Türk Kızılay ve Toplum Merkezleri, Muhtarlar, Türkiye Bilim Kurulu, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve STK'lar olduğunu bildirmiştir. İlk KAP çalışmasına paralel olarak, Şanlıurfa, Bursa ve Bağcılar'dan katılımcılar, en güvenilir bilgi kaynağı arasında dini liderleri de belirtmiştir. Dini liderlerin başta Cuma hutbesi olmak üzere insanları olumlu davranışa teşvik etmek üzere sürece dahil edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ankara, Hatay, Gaziantep, Konya ve Kocaeli gibi çeşitli diğer yerlerde, insanların, COVID-19 hakkında bilgi edinmek için Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın açıklamaları ve Twitter sayfasını takip ettikleri bildirilmiştir. Bağcılar'da, göçmen topluluğu, COVID-19 hakkında bilgi edinmek veya sorular sormak için popüler Arap doktorlara da güven duymuştur.

“

"Göçmenler için, kendi uyruklarından dini liderler ve doktorlar oldukça etkili insanlardır" - Şanlıurfa'dan bir göçmen katılımcı.

“

"Ben, sadece Sağlık Bakanlığı veya Milli Eğitim Bakanlığının paylaştığı bilgiler ve Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın sosyal medya paylaşımlarını takip ediyorum. Krizle mücadelede Türk Kızılay'ın sunduğu hizmetleri biliyorum ve onlarla daima temas halindeyim." - Selami (40), İzmir'den Türk vatandaşı bir katılımcı

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında

"COVID-19 hakkında bilgi edinmek için doktorlar, Sağlık Bakanlığı ve Türk Kızılay'a güveniyoruz"

Adana'da ev sahibi toplum üyesi bir katılımcı

Hatay'daki katılımcılar, ayrıca, hastalıktan kurtulmuş kişilerin deneyimlerinden bilgi edinerek öğrenmeyi tercih ettiklerini söylemiştir. Pek çok Merkezde OGG katılımcıları, toplumların, yerel TV kanalları (ATV, NTV), haber kanalları (TRT Haber) ve Arapça TV kanallarından bilgiye ulaşmayı tercih ettiğini bildirmiştir. İfade ettikleri diğer kanallar arasında SMS ve Türk Kızılay dahil sosyal medya platformları ve Türk Kızılay personeli veya gönüllüleri yer almaktadır.

Katılımcıların ifadelerine göre, okul öğretmenlerinin çocukların COVID-19 risklerini ve korunma tedbirlerini anlamalarında kritik bir rol oynadığını ve güvenilir bilgi kaynakları olduğu bildirilmiştir. İzmir'de katılımcılar, genç insanlar arasında popüler ve etki sahibi figürlerin sosyal medyada mesaj paylaşımları ve sağlıklı davranışları benimsemeye insanları teşvik etmelerinin oldukça etkili olabileceğini ileri sürmüştür.

Katılımcıların büyük bir kısmı, yaşlıları (%84,7) ve kronik hastalığa sahip kişileri (%67,4) COVID-19 bulaşma riskinin en yüksek olduğu gruplar olarak ifade etmiştir. Ayrıca belirtilenler arasında hamile kadınlar (%19,4), sağlık çalışanları (%18,2) ve 5 yaş altı çocuklar da (%11,8) yer almıştır.

Bulaşma riskinin en yüksek olduğu kişileri biliyor musunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

Yaşlı insanlar	3,252 (84.7%)
Kronik rahatsızlığa sahip kişiler	2,589 (67.4%)
Hamile kadınlar	745 (19.4%)
Sağlık çalışanları	698 (18.2%)
5 yaşından küçük çocuklar	453 (11.8%)
15 yaşına kadar ergenler	281 (7.3%)
Gençler	267 (7.0%)
Yetişkinler (18+)	242 (6.3%)
Diğerleri	82 (2.1%)

Şekil 14 COVID-19 riski altındaki insanlar

Ankette belirtilen diğer hassas gruplar arasında sigara içenler, erkekler, kural/kısıtlamalara uymayanlar, zayıf/bozulmuş bağışıklık sistemine sahip olanlar, sağlık personeli, kamu görevlileri, pazarlarda satış yapan insanlar, 25-40 yaş arası kişiler, yabancılar, yoksul insanlar. On yedi katılımcı, herkesin virüse yakalanma riski altında olduğunu belirtmiştir. Üç katılımcı herhangi bir hassas grup belirtmemiştir.

Önceki çalışmada olduğu üzere, OGG katılımcıları, herkesin enfeksiyon riski altında olabileceğini ifade ederken, özellikle yaşlılar (60 yaş üzeri), kronik hastalık ve zayıf bağışıklık sistemine sahip olanların ise daha yüksek enfeksiyona yakalanma riski altında olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, doktorlar ve sağlık çalışanları, hamile kadınlar, çocuklar, çalışmak için dışarıya çıkan veya toplu taşıma araçlarını kullanan insanlar ve maske takmak, kişisel hijyeni sağlamak veya sosyal mesafeye dikkat etmek gibi korunma tedbirlerini hiçe sayan insanların yüksek düzeyde COVID-19 enfeksiyonuna yakalanma riski altında olabileceğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar ayrıca eklemiştir: "COVID-19'dan kurtulmuş olan insanlar da diğer insanlarla eşit derecede enfeksiyon riski altındadır". Hatay'da katılımcılar genç insanların her zaman belirtileri göstermemelerine rağmen hastalığın taşıyıcısı olabileceğini söylemiştir.

Koronavirüs hakkında doğruluğundan emin olmadığınız herhangi bir şey duydunuz mu?

Önceki çalışmada olduğu üzere, OGG katılımcıları, hem göçmenler hem de yerel halk arasında COVID-19 hakkında çeşitli söylentilerin dolaştığını bildirmiştir. Bunlardan bazıları COVID-19'un inkarı, COVID-19'u önlemek için alınacak tedbirler, tedavi veya aşı, nasıl yayıldığı ve kimlerin risk altında olduğuyla ilişkilidir. Katılımcılar, bu söylentilerin en çok ağızdan ağıza ve sosyal medya üzerinden yayıldığını belirtmiştir. Bir toplumdaki yanlış algılamalar ve söylentiler, sosyal gerilim yaratabilir veya zararlı davranışlara yol açabilir toplumlara hızlı bir şekilde doğru bilgi sağlamak suretiyle bunlarla mücadele edilmelidir.

Bazı katılımcılar, söylentileri doğrulamak amacıyla Sağlık Bakanlığı, Türk Kızılay ve STK'lar dahil farklı resmi internet sitelerini kontrol ettiklerini söylemiştir. Diğerleri, COVID-19 hakkında doğru bilgi edinmek için yereldeki Türk Kızılay Toplum Merkezi'yle iletişim kurmayı, doktor ve sağlık çalışanlarına danışmayı veya ilgili televizyon programlarını izlemeyi tercih etmiştir.

Katılımcılar, Türk Kızılay ve Sağlık Bakanlığı dahil resmi sosyal medya hesapları ve internet sitelerinde veya TV kanallarında yayınlanmak suretiyle insanlara doğru bilginin sağlanabilmesi için video ve görsel materyallerin paylaşılması gerektiğini vurgulamıştır. Diğerleri, doğru bilgileri telefon, broşür, SMS, sosyal medya yanı sıra doktorlar gibi etki sahibi kişilerden almayı istediklerini ifade etmiştir.

Bursa'da, katılımcılar, çeşitli söylentilere karşı doğru bilgilerin yayılmasını sağlamak için şehir içindeki caddelerde bulunan reklam panolarının kullanılmasını önermiştir. Gaziantep ve Konya'da katılımcılar, bu yanlış algılamalara yönelik olarak Türk Kızılay'a online oturumlar düzenlemesini ve insanların doğru bilgi alabilmesini sağlamak amacıyla farkındalık artırma faaliyetlerini yürütmek için yerel otoritelerle birlikte çalışmasını tavsiye etmiştir.

Farklı türde söylentiler ve duyuldukları yerlere ilişkin örnekler aşağıda sıralanmaktadır.

SI NO	Söylenti	Yeri
1	Koronavirüs diye bir şey yok.	Bağcılar, Kahramanmaraş, Mersin, Hatay
2	Koronavirüs ciddi bir hastalık değil. Aynen bir gribe yakalanmak gibidir.	Bursa, Hatay, İzmir
3	Maskenin içine sarımsak koyarsan güvende olabilirsiniz.	Bursa
4	Alkol içmek, koronavirüs tedavisinde etkilidir.	Bursa
5	Zeytin yağı içersen, virüs sana bulaşmaz.	Bursa
6	Kutsanmış su ¹² iç.	Bursa
7	Maske takmak, takmamaktan daha zararlıdır.	Bursa
8	Sarımsak çiğnemek ve kinin ¹³ , antibiyotik ve vitamin almak, koronavirüs tedavisinde etkilidir.	Gaziantep
9	Sarımsak, limon, sumak, soğan yemek ve kahve içmek, seni koronavirüsten koruyabilir.	Kayseri, Kilis
10	Zencefilli su, balık yağı, koronavirüse karşı iyi birer koruyucudur.	Bağcılar
11	Balık eti ve sumak seni virüsten koruyabilir.	Kocaeli
12	Gençlerin hastalığa bağışıklığı var.	Bursa
13	İstanbul'da koronavirüs vaka sayısı artıyor.	Gaziantep
14	Maske taktığımızda rahat bir şekilde nefes alamıyoruz. Maske takmak bazı hastalıklara yol açıyor. Bunun sebebi, soluduğumuz hava maskedeki zararlı kimyasallarla tepkimeye girerek insan sağlığına zarar verebilmektedir.	İzmir
15	Virüs, hava veya fiziksel temas yoluyla bulaşmıyor.	Kahramanmaraş

¹² Kutsanmış su, bir dini lider tarafından kutsanmış sudur.

¹³ Kinin, sıtma tedavisinde sıklıkla kullanılmaktadır. Kinakina ağacının kabuğundan elde edilmektedir

16	Çocuklarınızı okula göndermeyin, aksi halde koronavirüse yakalanacaklar.	Kocaeli
17	Koronavirüse yakalanma ihtimali soğuk havalarda artıyor.	Kocaeli
18	Koronavirüs tedavisi için ilaç geliştirildi ama insanlarla paylaşılmıyor.	Kocaeli
19	Bol miktarda su içmek seni virüse karşı koruyacaktır.	Mardin
20	Zencefil ve limon suyu macunu yemek virüsü öldürüyor.	Mardin
21	Koronavirüsü, yiyecek ve içecekler yoluyla kasten yaydılar.	Mersin
22	İngiltere'de yapılan bir çalışmaya göre, Aspirin'in COVID-19 hastalarında test edildiğini duyduk. Sonuçlar henüz son haline kavuşmadı. Devam eden çalışmalara rağmen, Türk halkı ve Bulgarlar ülkemize gelerek eczanelerden Aspirin alıyor. Son zamanlarda, eczanelerde Aspirin kıtlığı var.	Adana
23	Sirke ve su ile ağız gargarası, seni Koronavirüse karşı koruyabilir.	Kayseri
24	Sumak, limon suyu, zencefil ve sarımsak, Koronavirüs'e karşı iyi bir koruyucudur.	Kayseri
25	Banyo yaparken zeytin yağlı sabun kullan. Deride koruyucu bir tabaka oluşturarak koronavirüse yakalanmayı önüyor.	Mardin
26	Halis zeytin yağı içmek, koronavirüs bulaşma ihtimalini azaltacaktır.	Mardin
27	Bildirilen koronavirüs vakalarının sayısı doğru değil.	Kocaeli, Bağcılar
28	COVID hastalarıyla dolu olduğundan hastanelerde yer yok.	Bağcılar
29	Ecza depolarında ilaç kıtlığı var.	Bağcılar
30	Limon suyu içmek koronavirüs tedavisinde etkilidir.	Bursa
31	Adana hastanelerindeki COVID-19 hastalarının sayısı önemli oranda artmıştır.	Adana
32	COVID hastalarına yönelik hastanelerden herhangi bir tedavi uygulanmıyor. Sadece kan inceltici ilaçlar veriliyor.	Sultanbeyli
33	Abdest ¹⁴ alırsan ve namaz ¹⁵ kılırsan koronavirüs sana bulaşmaz.	Bursa
34	Günde ellerini beş defa yıkadıklarından dolayı Müslümanlara virüs bulaşmıyor.	Kilis
35	Koronavirüs biyolojik silah olarak kullanılıyor.	İzmir, Mersin
36	COVID-19 hastalarının tedavisinde kullanılan ilaçlar, kısırlık ve hafıza kaybı gibi yan etkilere sahip.	İzmir
37	Koronavirüs yabancı ülkelerin bir komplosudur.	Sultanbeyli
38	Koronavirüs, bir ülkenin ekonomisini yıkmak amacıyla kullanılan bir araçtır.	Gaziantep, Sultanbeyli
39	Virüs dört güne kadar yüzeylerde yaşayabilmektedir.	Sultanbeyli
40	Hastalıktan kurtulmanıza rağmen yeniden yakalandığınızda, hastalık ilkine göre genellikle daha kötü olmaktadır.	Sultanbeyli
41	Suriye'de savaşın zorluklarını gördük ve yaşadık. Bu koronavirüs bize bir şey yapamaz.	Kayseri

Tablo 2 Söylentiler ve duyuldukları yerler

¹⁴ Abdest, namaz öncesinde yüz, kollar ve ayakların yıkandığı ve başın silindiği İslami bir prosedürdür.

¹⁵ Namaz - İslam'da en çok bilinen ve günde beş defa yapılan zorunlu bir ibadettir.

Anket katılımcıları da toplumlarındaki benzeri söylentileri bildirmişlerdir. Yanıtlarının bir özeti aşağıdaki gibidir:

- Koronavirüs diye bir şey yok. Virüs sahte veya biyolojik silah olarak kullanılıyor.
- Koronavirüs, hava veya tükürük ve kan yoluyla yayılabilir.
- Hastalıktan bir kez kurtulduğunuzda, tekrar virüse yakalanmazsınız
- Alkol içmek seni COVID-19'a karşı koruyabilir.
- Çay içmek veya sarımsak/limon/zencefil/sumak/baharat yemek seni COVID-19'a karşı koruyabilir.
- Vitamin almak ve tuzlu su veya sirke ile ağzını gargaralamak seni COVID-19'dan koruyabilir.
- Koronavirüs aşısı ve ilaçları geliştirildi.
- COVID-19 tedavisi için geliştirilen ilaç ve aşular güvenli değil.
- COVID-19 aşılarının insanları takip etmek için geliştirildiğine dair komplo teorisi¹⁶.
- Maskeler sizi hastalıktan tam olarak koruyamaz.
- Virüs hayvanlar ve kan nakli yoluyla bulaşabilir.
- Açıklanan COVID-19 vaka ve vefat sayıları doğru değil.
- Maskeler sizi hastalıktan koruyabilir.
- Bu mevsimsel bir virüs. Bulaşma riski yaz aylarında azalacaktır.

¹⁶ Bu söylenti, vücuda yerleştirilen bir mikroçip yoluyla izlenme korkusuyla ilişkilidir.

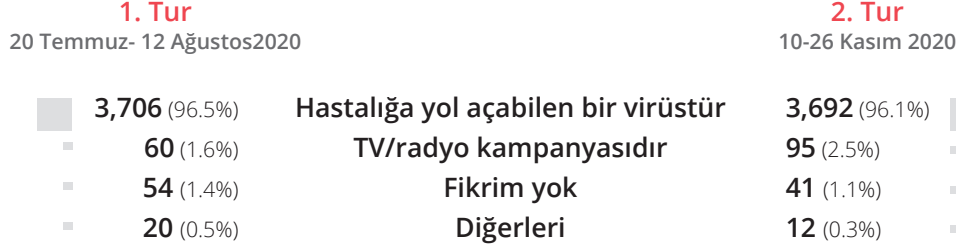
Türk Kızılay tarafından dağıtılan maskelerden edinilen bir yararlanıcı

COVID-19 Bilgi

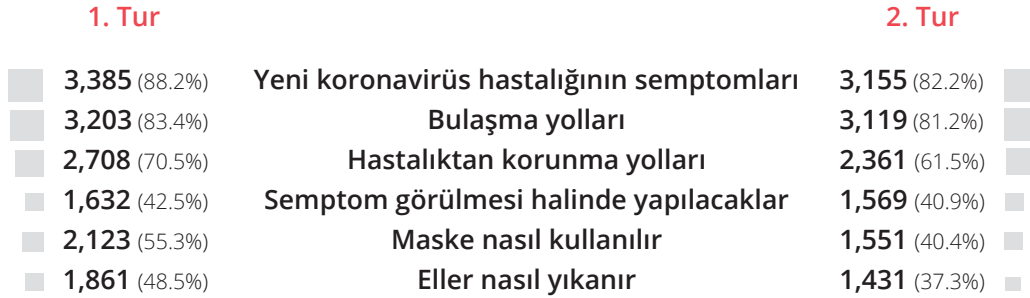
Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur

Anket katılımcılarının COVID-19 hakkında farkındalıkları

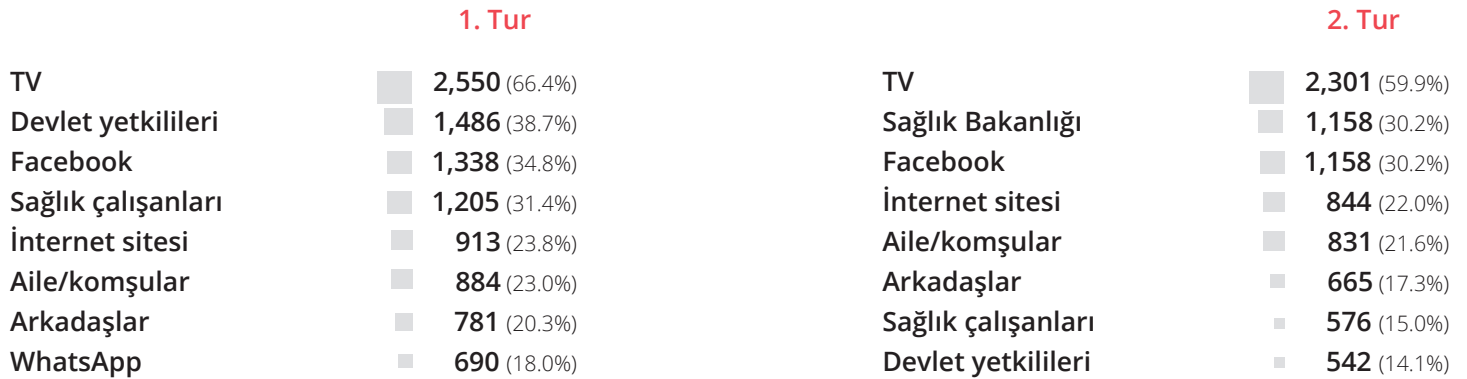
COVID-19 hakkında edinilen bilgi türleri

En yaygın ilk 6 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

COVID-19 hakkında bilgi edinmek için kullanılan en yaygın araçlar

En yaygın ilk 8 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

Not: Veri toplama çalışmasının ikinci turuna, ilk turda yer almayan "Sağlık Bakanlığı" kategori olarak dahil edilmiştir.

COVID-19'a ilişkin en güvenilir bilgi kaynakları

En yaygın ilk 5 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

■ Ev sahibi toplum

■ Göçmenler

	1. Tur		2. Tur
Devlet yetkilileri	■ 1,084 (28.2%) ■ 704 (18.3%)	Sağlık Bakanlığı	■ 870 (22.7%) ■ 781 (20.3%)
TV	■ 839 (21.8%) ■ 839 (21.8%)	TV	■ 720 (18.8%) ■ 752 (19.6%)
Sağlık çalışanları	■ 817 (21.3%) ■ 512 (13.3%)	Doktorlar	■ 227 (5.9%) ■ 495 (12.9%)
Doktorlar	■ 473 (12.3%) ■ 373 (9.7%)	Sağlık çalışanları	■ 393 (10.2%) ■ 318 (8.3%)
Facebook	■ 107 (2.8%) ■ 525 (13.7%)	Facebook	■ 116 (3.0%) ■ 505 (13.2%)

Not: Veri toplama çalışmasının ikinci turuna, ilk turda yer almayan "Sağlık Bakanlığı" kategori olarak dahil edilmiştir.

1. Tur

2. Tur

170

(4.4%)

**bilgiye ulaşmak için engellerle
karşılaşan katılımcılar**

112

(2.9%)

Bilgiye ulaşmanın önündeki engeller

En yaygın ilk 4 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

1. Tur

2. Tur

■	111 (65.3%)
■	15 (8.8%)
■	35 (20.6%)
■	11 (6.5%)

Hangisinin güvenilir bilgi kaynağı olduğunu bilmiyorum
Sosyal medya kullanmıyorum
İnternet erişimim yok
Toplum Merkezi'nden uzakta yaşıyorum

■	56 (50.0%)
■	23 (20.5%)
■	13 (11.6%)
■	12 (10.7%)

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında

TUTUMLAR

Tutumlar toplulukların bir konuya - bu çalışmada COVID-19 - yönelik sahip olabilecekleri hislerin yanı sıra algıları, inançları veya önyargılarını ifade etmektedir. Ayrıca, insanların hastalığa yönelik tutumlarından dolayı, belirli insan gruplarının ayrımcılık ve dışlanma riskiyle karşı karşıya olup olmadıklarının anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

Anket katılımcılarının çoğunluğu COVID-19'u "çok tehlikeli" (%81,4) bir hastalık olarak görürken, çok azı "biraz tehlikeli" (%15,6) veya "hiç tehlikeli değil" (%2,4) olarak görmektedir. Önceki KAP çalışmasında elde edilen bulgulara göre ise COVID-19'u çok tehlikeli görenlerin sayısı biraz daha fazla iken (%84,0), hastalığı "biraz" tehlikeli görenlerin sayısı daha azdır (%12,9).

Yeni Koronavirüsün ne kadar tehlikeli olduğunu düşünüyorsunuz?

Çok tehlikeli	■	3,126 (81.4%)
Biraz tehlikeli	■	598 (15.6%)
Tehlikeli değil	■	93 (2.4%)
Diğerleri	■	23 (0.6%)

Şekil 15 COVID-19'a yönelik tutumlar

Aşağıdaki yanıtlar ise "Diğer" kategorisi altında bildirilmiştir: kişinin sağlık durumu/yaşına bağlı olarak insanlar arasında farklılık göstermektedir; önceden olduğu kadar tehlikeli değil. "Normal"/ortalama, "Son derece" Tehlikeli, tehlikeli. Üç "Bilgim yok" yanıtı da bildirilmiştir.

Anket sonuçlarına benzer bir şekilde, OGG katılımcılarının büyük çoğunluğu, COVID-19'u ölümcül ve son derece bulaşıcı bir virüs olarak görmekte ve henüz hastalığı tedavi etmek için bir ilaç veya tedavinin bulunmadığını düşünmektedir. Virüsün ilk önce Çin'den çıkarak sonra diğer ülkelere yayıldığını ifade etmişlerdir. Kilis'teki az sayıda kişi hariç olmak üzere çoğu yerdeki katılımcılar COVID-19'un gerçek olduğuna inanmaktadır.

COVID-19'a yakalanan veya yakalandıktan sonra iyileşen kişilerin ayrımcılığa uğrayıp uğramadığı sorulduğunda, yerel toplumun %14.9'u "Evet" cevabını verirken, göçmen katılımcılarda bu rakam %5.3 olmuştur. Bu, COVID-19 damgalamasının göçmen topluma göre ev sahibi toplumda daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Damgalamanın, göçmenlere (%8,7) göre, önceki çalışmada ev sahibi toplumda daha yüksek (%21,7) olduğu da bildirilmiştir; ancak genel olarak, ikinci turda insanların ayrımcılığa uğrayabileceğini söyleyenlerin sayısında bir azalma söz konusudur.

Toplumunuzda koronavirüse yakalanan veya hastalığı atlatan bir kişi herhangi bir farklı muamele veya ayrımcılığa maruz kalıyor mu?

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Hayır	■ 921 (24.0%)	■ 1,605 (41.8%)	■ 15 (0.4%)	■ 5 (0.1%)
Evet	■ 573 (14.9%)	■ 205 (5.3%)	■ 4 (0.1%)	■ 1 (0.0%)
Fikrim yok	■ 137 (3.6%)	■ 124 (3.2%)	■ 1 (0.0%)	■ 4 (0.1%)
Bir ölçüde	■ 109 (2.8%)	■ 134 (3.5%)	■ 1 (0.0%)	■ 2 (0.1%)

Şekil 16 İnsanların COVID-19 ile ilgili olarak ayrımcılığa uğrama olasılığı

Ayrımcılığın olabileceğini ifade eden kişilere (1.028 katılımcı) göre, en çok ayrımcılığa uğradığı düşünülen insan grupları, COVID-19 virüsüne yakalanmış kişiler (%57,1) ile virüs kapmış olabileceğinden şüphe edilen kişiler (%50,9) şeklindedir. Yine, bu yanıtlar, göçmenlere (sırasıyla, %15,3 ve % 11,7) göre ev sahibi toplumda (sırasıyla %41,5 ve %39,0) önemli düzeyde daha yüksektir. Bulgular, çalışmanın ilk turunda ulaşılan bulgularla paralel olup, ilk turda her iki seçeneğe verilen yanıtlar ev sahibi toplumda az çok az daha düşük (%39,9 ve %38,2) iken, göçmenler arasında daha yüksek çıkmıştır (sırasıyla, %19,9 ve %16,7). Yaşlılar, sağlık çalışanları, Suriyeliler, göçmenler ve yoksul insanlar da damgalamaya maruz kalan kişiler olarak görülmüştür.

"Diğer" seçeneğinde belirtilen cevaplar: toplumlara göre farklılık göstermektedir, hastanede olanlar, kısıtlamalara/tebirlere aldirış etmeyenler, gençler, virüs hakkında yeterli bilgiye sahip olmayanlar, virüsten korkanlar, hasta olduklarını gizleyenler, semptom geliştirmiş olanlar. On "Bilgim yok" yanıtı da bildirilmiştir.

"Test sonuçları negatif olsa bile, virüse yakalanmış insanlar ayrımcılığa uğruyor. Sosyal etkinliklere katılmaları hoş karşılanmıyor. İnsanlar, kalabalık bir mekana girdikleri anda onlardan uzaklaşıyorlar."
Gaziantep'teki katılımcılar

Yanıtınız evet ya da bir ölçüde ise aşağıdaki gruplardan hangisi toplumunuzda Koronavirüsten dolayı tamamen veya bir ölçüye kadar ayrımcılığa uğramaktadır?

birden fazla yanıt verilebilir ; 1028 katılımcı

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Koronavirüse yakalanmış herkes	427 (41.5%)	157 (15.3%)	3 (0.3%)	0 (0.0%)
Koronavirüs şüphesi taşıyan insanlar	401 (39.0%)	120 (11.7%)	2 (0.2%)	0 (0.0%)
Yaşlılar	116 (11.3%)	73 (7.1%)	1 (0.1%)	0 (0.0%)
Sağlık çalışanları	133 (12.9%)	45 (4.4%)	1 (0.1%)	0 (0.0%)
Suriyeliler	53 (5.2%)	52 (5.1%)	0 (0.0%)	1 (0.1%)
Tüm göçmenler	53 (5.2%)	41 (4.0%)	0 (0.0%)	1 (0.1%)
Fakir insanlar	57 (5.5%)	25 (2.4%)	1 (0.1%)	0 (0.0%)
Dışarıda çalışanlar	63 (6.1%)	15 (1.5%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Yerel toplum	32 (3.1%)	23 (2.2%)	0 (0.0%)	1 (0.1%)
Diğerleri	14 (1.4%)	18 (1.8%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)

Şekil 17 COVID-19 ile ilgili olarak ayrımcılığa uğradığı bildirilen insanlar

Başta yerel toplum üyeleri olmak üzere OGG katılımcıları, COVID-19 salgınının virüs kapmış olanlar veya hastalıktan kurtulmuş olanlara karşı toplumda bir ayrımcılığı tetiklediğini bildirmiştir. Bu yanıtların çalışmanın ilk turuna göre biraz daha az olmasına rağmen, katılımcılar, virüse yakalanma korkusu sebebiyle hastalıktan kurtulmuş olanlardan uzak duracağını söylemiştir. COVID-19'dan kurtulmuş olan insanlar yine de hastalığın potansiyel taşıyıcıları olarak görülmektedir. Katılımcılar, insanların toplumdan dışlanma korkusuyla hastalıklarını gizleme eğiliminde olduğunu söylemiştir. Kocaeli'nde yerel katılımcılara göre, göçmenler söz konusu ayrımcılığa daha çok uğramaktadır. Adana, İzmir ve Kayseri'de katılımcılar, virüse yakalanmış kişilere olabildiğince uzaktan destek olmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

Kocaeli'nde yerel toplum üyesi bir katılımcı **"İnsanlar, toplumsal tepkiden korktuklarından dolayı virüse yakalanmış olsa bile bunu gizlemek isteyebilmektedir."** demiştir.

“

"Suriyeli bir komşumuz virüse yakalanmıştı. Bu durum, mahallede korku ve damgalamayı yaydı. Ancak Türk olsaydı durum farklı olacaktı. Bana göre bu çok kötü bir şey". – Konya'da ev sahibi toplum üyesi bir OGG

katılımcısı

Göçmen katılımcılar, ayrımcılığın işyerlerinde de olduğunu söyleyerek virüse yakalandıktan sonra işlerini kaybeden insanlara dair örnekler verdi. Hastaneye kabul edilmeyeceklerinden ve tedavi olamayacaklarından korktuklarını ve ev sahipleriyle sorunlar yaşadıklarını bildirdiler.

“

"COVID'e yakalanırsak, hastanelere kabul edilmeyeceğimizden korkuyoruz ayrıca işimizi kaybetme korkusu da var." – Adana'daki bir göçmen katılımcı

Kilis, Ankara ve Şanlıurfa'da, yerel toplum üyesi katılımcılar, insanların, kötü ekonomik koşulları, hijyen ürünleri almak için paraya sahip olmamaları ve kalabalık evlerde yaşamalarından dolayı gerekli hijyeni sağlayamadıklarını ve bu sebeple yüksek bir enfeksiyon riski altında olduklarını söylemiştir

Katılımcılar, COVID-19'a yakalanmış veya atlatmış insanları desteklemek için bu konunun insanlarla görüşülmesinin ve ayrımcılığa karşı bir tutumun oluşturulmasının önemli olduğunu dile getirmiştir.

Anket katılımcıların yaklaşık üçte ikisi (%62,4) ailelerinin COVID-19'a yakalanabileceğinden endişe duymaktadır. Bu, çalışmanın ikinci turuna eklenmiş yeni bir seçenek olup hem göçmenler (%32,4) hem de yerel halk (%29,9) arasında önemli endişe kaynakları arasında yer almıştır. Önceki çalışmada, COVID-19'a yakalanma korkusu verilen en yaygın cevap (%67,1) olurken, bu turda ikinci sırada (%53,5) gelmiştir. İşini kaybetme (%7,9), işten atılma (%6,9), kira/faturaları ödeyememe (%7,3) veya ailesine bakamama (%4,4) korkuları yerel topluma göre göçmenler arasında biraz daha yüksektir. İşle ilgili endişeler kadınlara göre erkeklerde daha yüksek olmuştur.

Koronavirüs ile ilgili olarak sizi en çok endişelendiren ve kaygılandıran şey nedir?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplam	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Ailemin koronavirüse yakalanmasından korkuyorum	1,147 (29.9%)	1,243 (32.4%)	6 (0.2%)	1 (0.0%)
Koronavirüse yakalanma korkusu	1,031 (26.8%)	1,009 (26.3%)	11 (0.3%)	2 (0.1%)
Koronavirüsten dolayı iş kaybı	169 (4.4%)	304 (7.9%)	4 (0.1%)	0 (0.0%)
Koronavirüsten dolayı işini kaybetme korkusu	193 (5.0%)	266 (6.9%)	1 (0.0%)	1 (0.0%)
Ev kirası/faturaları ödeyememe korkusu	135 (3.5%)	281 (7.3%)	1 (0.0%)	4 (0.1%)
Herhangi bir korku veya endişem yok	160 (4.2%)	174 (4.5%)	3 (0.1%)	3 (0.1%)
Virüse yakalanmamız halinde hastaneye gitme korkusu	193 (5.0%)	124 (3.2%)	1 (0.0%)	2 (0.1%)
Çocukların online eğitimden faydalanamaması	100 (2.6%)	172 (4.5%)	0 (0.0%)	1 (0.0%)
Ailesini geçindiremem	75 (2.0%)	168 (4.4%)	1 (0.0%)	1 (0.0%)
Hastaneler kabul etmeyebilir diye sağlık hizmetlerine erişememe	116 (3.0%)	122 (3.2%)	3 (0.1%)	0 (0.0%)
Hastaneye gitmek için yeterli paraya sahip olmama	57 (1.5%)	110 (2.9%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Yeni iş/gündelik veya haftalık iş bulamama	66 (1.7%)	101 (2.6%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Hijyen ürünü satın almak için bütçeye sahip olmaması	57 (1.5%)	45 (1.2%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Çocuklar için online eğitime erişim	74 (1.9%)	29 (0.8%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Diğerleri	62 (1.6%)	21 (0.5%)	2 (0.1%)	0 (0.0%)

Şekil 18 COVID-19 ile ilgili endişeler ve kaygılar

"Diğer" kategorisi altındaki yanıtlar: tedbir almayan veya hastalıklarını gizleyen kişilerden korkmak, enfeksiyona yakalanan veya vefat eden insanların sayısının artması, Yoğun Bakım Ünitesi/ölmekten korkmak, belirsiz gelecek, dışarıya çıkamamak, tedavi/ilaç/aşının bulunmaması, okulların tekrar kapanması, hastalığın çocukların geleceğini etkilemesi, yalan bilgi, "diğer insanların bana ayrımcılık uygulaması", uzun iyileşme süreçleri, endişelerini paylaşmayı istememek.

Bu bulgular, OGG'de verilen yanıtlarla benzerlik taşımakta olup başta daha yaşlılar olmak üzere OGG katılımcıları, en büyük korkularının kendileri veya aile üyelerinin COVID-19'a yakalanmaları olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, COVID-19 tedavisinden ve bir kez yakalandıklarında virüsten kurtulamamaktan endişe duymuşlardır. Katılımcılar, toplum üyelerinin, hastalığa yakalandıklarında işini kaybetmeden ve COVID-19'dan dolayı iş bulamamaktan endişe duyduklarını ifade etmiştir. Az gelirli ve geçim zorluğu çeken haneler, halihazırda aileleri veya çocukları için hijyen malzemeleri veya gıda alamama zorluklarıyla karşı karşıyadır.

Bursa'da bir göçmen katılımcı "**Hastalığa yakalanmamız halinde işimizi kaybetmekten veya mali zorluklarla karşılaşmaktan korkuyoruz.**" demiştir.

Hatay'da yerel toplum üyesi bir katılımcı "**İşsiz kalmaktan korkuyorum. İşyerimde koronavirüse yakalandıktan sonra işinden atılan çok sayıda kişi gördüm.**" demiştir.

Katılımcılar, hastaneye gitmekten, toplu taşıma araçlarını kullanmaktan veya bir aile üyesinin hastalık nedeniyle vefat etmesinden korku duymaktadır. Düzenli olarak işe gittiklerinden dolayı virüse yakalanmaktan veya aile üyelerine bulaştırmaktan endişe duymaktadırlar.

Bursa'da bir göçmen katılımcı "**Çok kalabalık olduğundan hastaneye gitmekten korkuyorum.**" demiştir.

Katılımcılar ayrıca korunma tedbirlerini uygulamayan veya semptom göstermeyen kişilerle temas sonucu virüse yakalanmaktan endişe duymuştur. Mardin'de çok sayıda katılımcı, virüse yakalanmış olma şüphesi sebebiyle karantina altına alınmaktan korktuklarını ifade etmiştir.

OGG katılımcıları, ebeveynlerin en çok endişe duyduğu konuların pandemiden dolayı okula gidemeyen çocuklarının gelecekları ve eğitimlerinin COVID-19'dan nasıl etkileneceğı olduğunu bildirmiştir. Bazıları, eve kapanma öncesi gıda veya hijyen malzemesi kıtlığına yol açabilecek "panik alışverişi"nden¹⁷ korku duyduklarını ifade etmiştir. İnsanların pandeminin daha ne kadar süreceğı ve gelecek belirsizliklerinden de endişe duyduklarını söylemiştir.

“

"İşyerinde 5 kişi koronavirüse yakalandıktan sonra doktora gitmiş olan bir kişi tanıyorum. Doktor, 14 gün boyunca evinde kendini izole etmesini ve sonra COVID-19 testi yaptırmasını söylemişti. Bu durumu işyerine söylemişti. Ancak, işyerindeki yöneticileri, 2 hafta evde kalma talebini kabul etmeyerek işten çıkarmıştı."

Abdulrahim (20), İzmir'den bir erkek göçmen katılımcı

17 Olası bir kıtlık veya fiyat artışından endişe duyarak bir anda belirli bir üründen aşırı miktarlarda satın almak

Türk Kızılay çalışanlarının karantinada bulunanlar için yemek hazırlama süreci

1,548
(40.3%)

İnsanların COVID-19'dan
dolayı ayrımcılığa uğradığını
ifade eden katılımcılar

1,028
(26.8%)

Katılımcıların, COVID-19'a ilişkin endişe ve korkuları hakkındaki görüşleri

En yaygın ilk 6 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

- Ev sahibi toplum
- Göçmenler

1. Tur

Koronavirüse yakalanma korkusu	1,278 (33.3%)	1,274 (33.2%)
Koronavirüsten dolayı işini kaybetme korkusu	312 (8.1%)	345 (9.0%)
Virüse yakalanmamız halinde hastaneye gitme korkusu	348 (9.1%)	294 (7.7%)
Koronavirüsten dolayı iş kaybı	231 (6.0%)	349 (9.1%)
Ev kirası/faturaları ödeyememe korkusu	204 (5.3%)	360 (9.4%)
Herhangi bir korku veya endişem yok	239 (6.2%)	264 (6.9%)

2. Tur

Ailemin koronavirüse yakalanmasından korkuyorum	1,147 (29.9%)	1,243 (32.4%)
Koronavirüse yakalanma korkusu	1,031 (26.8%)	1,009 (26.3%)
Koronavirüsten dolayı iş kaybı	169 (4.4%)	304 (7.9%)
Koronavirüsten dolayı işini kaybetme korkusu	193 (5.0%)	266 (6.9%)
Ev kirası/faturaları ödeyememe korkusu	135 (3.5%)	281 (7.3%)
Herhangi bir korku veya endişem yok	160 (4.2%)	174 (4.5%)

Not: Veri toplama çalışmasının ikinci turuna, ilk turda yer almayan "Ailemin koronavirüse yakalanmasından korkuyorum" seçeneği bir kategori olarak dahil edilmiştir.

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında - Eller nasıl yıkanmalı?

UYGULAMALAR

Uygulamalar bir toplumun davranışlar yoluyla bilgi ve tutumlarını gösterme şekilleri anlamına gelmektedir. Bu KAP çalışması, insanların tedbir almak için COVID-19 hakkında sahip oldukları bilgileri nasıl kullandıkları ve hastalığı önlemek adına kendileri ve ailelerini korumak için neler yaptıklarını tespit etmektedir. Bu bölüm, toplum üyelerinin veya ailelerinin virüse yakalanmaları halinde neler yapacaklarını anlamaya da yardımcı olmaktadır.

Anket katılımcılarının çok büyük bir kısmı (%95,8) COVID-19'a yakalanma riskinin önüne geçmek için gündelik yaşamlarında bir takım tedbirler aldıklarını ifade etmiştir. Bu bulgu, çalışmanın ilk turuna (%94,3) göre biraz daha yüksektir. Katılımcıların %2,9'u arada sırada tedbir aldıklarını söylerken, sadece %1,3'ü herhangi bir şey yapmadığını ifade etmiştir.

Virüse yakalanma riskini önlemek için gündelik yaşamınızda tedbir alıyor musunuz?

Evet	■	3,679 (95.8%)
Bazen	■	111 (2.9%)
Hayır	■	50 (1.3%)

Şekil 19 Önleyici tedbir uygulama olasılığı

Herhangi bir tedbir uygulamadığını söyleyen kişiler (50 katılımcı) önleyici tedbirlerin nasıl uygulanacağını bilmediği (%48,0), sabun veya dezenfektan almaya gücünün yetmediği (%22,0) ve önleyici tedbirlere ilişkin bilgilendirmeleri anlayamadığı (%20,0) gibi çeşitli sebepleri vurgulamıştır. Diğerleri, bu uygulamaların riskin önlenmesinde etkili olacağına inanmadıklarını (%20,0) veya aile üyelerinin işe gitmek için dışarıya çıkmak zorunda olduğundan güvenlik tedbirlerine uymadıklarını (%18,0) ifade etmiştir.

Gerekli önlemleri almıyorsanız, nedeni nedir?

birden fazla yanıt verilebilir

Korunma tedbirinin nasıl alınacağını bilmiyorum	■	24 (48.0%)
Satın almak için bütçem yetmediğinden sabun veya dezenfektan kullanamıyorum	■	11 (22.0%)
Korunma tedbirlerine ilişkin bilgileri anlamıyorum	■	10 (20.0%)
Bu uygulamaların virüse yakalanma riskini önleyeceğine inanmıyorum	■	10 (20.0%)
Aile üyelerim çalışmak veya iş bulmak için dışarıya çıkmak zorunda	■	9 (18.0%)
Çok fazla çelişkili bilgi mevcut, bu yüzden neyin doğru olduğunu bilmek zor	■	7 (14.0%)
Diğerleri	■	2 (4.0%)

Şekil 20 Önleyici tedbir almama sebepleri

"Diğer" seçeneğine verilen yanıtlar: işyeri koşulları, riske alışmış olmaları.

Tedbir aldıklarını söyleyen katılımcılar (3.790 katılımcı) kendileri ve ailelerini korumak için çeşitli önlemler aldıklarını ifade etmiştir: elleri sabun ve suyla yıkamak (%85,4), dışarı çıkıldığında maske takmak (%83,9), fiziksel mesafeyi korumak (%73,0), el dezenfektanı kullanmak (%54,4) ve öksürürken veya hapsirirken ağız ve burunlarını kapatmak (%36,0). Tüm bu yanıtların oranı, göçmenler ve kadın katılımcılar arasında daha yüksektir. İkinci turla karşılaştırıldığında, önemli bir fark söz konusu olmamasına rağmen, bu seçeneklere verilen yanıtların sayısı ilk KAP çalışmasında biraz daha yüksek olduğu görülmüştür. Bulgular ayrıca ilk tura göre ikinci turda göçmenlerin yerel toplum üyesi katılımcılardan daha yüksek oranda bu tedbirleri uyguladığını göstermektedir.

Yanıtınız evet veya arada sırada ise, siz veya aileniz Koronavirüse yakalanmamak için son zamanlarda neler yaptınız?

birden fazla yanıt verilebilir

Elleri sabun ve su ile sık sık yıkamak	■	3,238 (85.4%)
Dışarıdayken maske takmak	■	3,181 (83.9%)
Dışarıdayken fiziksel mesafenin korunması (1 metre)	■	2,766 (73.0%)
En az %60 alkol içeren bir el dezenfektanı kullanmak	■	2,063 (54.4%)
Öksürürken veya hapsirirken ağız ve burnu kapatmak	■	1,364 (36.0%)
Kirli ellerle ağız, burun ve gözlere dokunmamak	■	997 (26.3%)
Hasta bir kişiye bakarken veya hastayken maske takmak	■	843 (22.2%)
Eldiven giymek	■	663 (17.5%)
Dışarıya çıkmamak	■	611 (16.1%)
Yüzey temizliği için dezenfektan kullanmak	■	500 (13.2%)
Diğerleri	■	20 (0.5%)

Şekil 21 COVID-19 karşı korunmak için uygulanan tedbirler

Toplum Temelli Göç Programları

"Diğer" seçeneğinde şu yanıtlar verilmiştir: vitamin almak, alışverişe çıkmayı kısıtlamak, evine misafir kabul etmemek, ancak başkalarından uzakta iken maskeyi çıkarmak, limon/sirke/turşu suyu içmek/yemek, sağlıklı beslenmeye dikkat etmek, kolonya kullanmak, kalabalıklardan kaçınmak, aile doktoruna danışmak, Hayat Eve Sığar uygulamasını kullanmak.

Bu anket sonuçları, OGG bulgularıyla da desteklenmektedir. Katılımcılar, virüse yakalanma risklerinin önüne geçmek için gündelik hayatlarında çeşitli tedbirler aldıklarını söylemiştir. Bu tedbirler arasında sabun ve su ile ellerini yıkamak, el dezenfektanı kullanmak, kişisel hijyene dikkat etmek, evde kalmak, gerekmediği sürece dışarıya çıkmamak, evleri dezenfektan ile temizlemek, maske takmak ve dışarıdayken daima fiziksel mesafeye dikkat etmek yer almıştır. Ayrıca, marketten satın aldıkları gıda ve malzemeleri evde kullanmadan önce yıkamaya dikkat etmişlerdir. COVID-19 enfeksiyon riskini azaltmak için en önemli tedbirlerin, elleri sabun ve suyla sık sık veya en az 20 saniye yıkamak, maske takmak, sağlıklı beslenmek, kişisel hijyene dikkat etmek ve dışarıdayken fiziksel mesafeyi korumak olduğunu vurgulamışlardır. Katılımcılar kalabalıklardan kaçınmak, el sıkılmamak, evde ziyaretçi sayısını sınırlandırmak da COVID-19'a yakalanma riskini azaltabildiğini eklemiştir.

“

"Kendimizi hastalıktan korumak için tek katlı maske yerine üç katlı maske kullanmamız gerektiğini biliyoruz." – Bursa'dan bir OGG katılımcısı

Katılımcılar, önemli bir hastalığa sahip olmadıkları sürece hastaneye gitmediklerini ve akraba ziyaretlerini de azalttıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, toplumlarında işe gitmek, toplu taşıma kullanmak veya hastaneye gitmek zorunda olan ve bu sebeple her zaman bu tedbirlere uygun hareket edemeyen kişilerin varlığına değinmişlerdir.

Anket katılımcılarının yaklaşık dörtte üçü, %75,2, önleyici tedbir alma konusunda herhangi bir zorluk yaşamadıklarını ifade etmiştir. Bu yanıt, önceki KAP çalışmasına göre biraz daha yüksek (%74.2) çıkmıştır. Zorluk yaşadığını ifade edenler, sabun ve dezenfektan satın alma (%12,7) konusunda zorluk yaşadığını ve maske taktığında rahatsızlık hissettiğine (%9,8) ilişkin örnekler vermiştir. Her iki yanıt da göçmenler ve kadın katılımcılar arasında daha yüksek oranda kaydedilmiştir. Katılımcıların ifade ettiği diğer zorluklar arasında başta erkekler olmak üzere aile üyelerinin işe gitmek zorunda bırakılması (%5,5) veya özellikle de ev sahibi toplumda geçerli olan tedbir almalarını istemeyen yakın çevredeki kişilerin sosyal baskılarıyla başa çıkmak zorunda kaldıklarını (%5,0) ifade etmiştir.

Bu önleyici tedbirlerin alınması konusunda herhangi bir zorluk yaşıyor musunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermeyi tercih edenler
Önlem alma konusunda zorluk yaşamıyorum	■ 1,367 (35.6%)	■ 1,504 (39.2%)	• 13 (0.3%)	• 5 (0.1%)
Sabun veya dezenfektan satın almak için bütçem yeterli değil	■ 132 (3.4%)	■ 351 (9.1%)	• 2 (0.1%)	• 3 (0.1%)
Maske takarken rahatsızlık hissediyorum	■ 141 (3.7%)	■ 226 (5.9%)	• 5 (0.1%)	• 3 (0.1%)
Aile üyesinin / ben çalışmak için çıkması gerektiğinden evde kalmak zor	■ 175 (4.6%)	■ 194 (5.1%)	• 2 (0.1%)	• 4 (0.1%)
Önlem almamı istemeyen kişilerle başa çıkmak zorunda kaldım	■ 191 (5.0%)	■ 171 (4.5%)	• 1 (0.0%)	• 1 (0.0%)
Diğerleri	• 24 (0.6%)	• 10 (0.3%)	• 1 (0.0%)	• 0 (0.0%)
	Kadın	Erkek		Yanıt vermeyi tercih edenler
Önlem alma konusunda zorluk yaşamıyorum	■ 1,520 (39.6%)	■ 1,368 (35.6%)		• 1 (0.0%)
Sabun veya dezenfektan satın almak için bütçem yeterli değil	■ 267 (7.0%)	■ 221 (5.8%)		• 0 (0.0%)
Maske takarken rahatsızlık hissediyorum	■ 204 (5.3%)	■ 170 (4.4%)		• 1 (0.0%)
Aile üyesinin / ben çalışmak için çıkması gerektiğinden evde kalmak zor	■ 165 (4.3%)	■ 210 (5.5%)		• 0 (0.0%)
Önlem almamı istemeyen kişilerle başa çıkmak zorunda kaldım	■ 210 (5.5%)	■ 153 (4.0%)		• 1 (0.0%)
Diğerleri	• 21 (0.5%)	• 14 (0.4%)		• 0 (0.0%)

Şekil 22 Önleyici tedbirlerin alınması sırasında yaşanan zorluklar

"Diğer" kategorisinde şu yanıtlar verilmiştir: mali sebepler (örneğin; maskelerin pahalı olması), fiziksel mesafenin korunmasının imkansız olması, diğer insanların kısıtlamalara uyma/tedbir alma konusuna dikkat etmemesi, el yıkamanın cilt tahrişine yol açmış olması, kısıtlamaların psikolojik etkileri, dezenfeksiyonun işe yaradığından emin olunamaması, maske takarken nefes alıp vermede yaşanan sorunlar, çocukların evde kalmaya zor ikna edilmesi, tedbirlerinin uygulanmasının kolay olmaması.

“

"Çok sayıda kişi maskeyi doğru bir şekilde takmıyor. Örneğin, maskelerini çenelerinin altında takıyorlar" – Bağcılar'dan bir katılımcı

OGG katılımcıları, salgının erken aşamalarına göre, azalan korku veya artan bıkkınlık sebebiyle önleyici tedbirleri uygulama konusunda daha az motivasyona sahip olduklarını ifade etmiştir. Katılımcılar, COVID-19 hakkında yüksek düzeyde bir farkındalığa sahip olunmasına rağmen, sağlık tavsiyelerine uygun hareket etmeyen insanların da bulunduğunu söylemiştir. Örneğin, Adana, Mersin ve Hatay'da katılımcılar, gençlerin başta maske takma ve sosyal mesafenin korunması olmak üzere önlem alma konusunda daha az özen gösterdiğini, bunun da virüse yakalanma ve hastalığı yayma ihtimalini arttırdığını bildirmiştir. Ayrıca, insanları selamlamak için ellerini sıkmak veya evde misafir ağırlamak gibi kültürel normlar dolayısı ile sosyal mesafenin korunmasında zorluklar yaşandığını ifade etmiştir. Kahramanmaraş'ta, insanların uzun süre maske takarken kendilerini rahatsız hissettikleri ve nefes alıp verirken güçlükler ve baş ağrıları yaşadıkları bildirilmiştir. Toplu taşıma araçları ve pazar yerlerinin sıklıkla kalabalık olmasından dolayı sosyal mesafe her yerde korunamamıştır. Kayseri ve Kocaeli'nde, katılımcılar, bazı toplum üyelerinin sağlıklı kişilerin virüs kapmayacağından dolayı hastalığı yaymayacağına inandıklarını bildirmiştir. Bir kaç kişi de, COVID-19'un tanrının bir cezalandırması olduğunu ve aslında mevcut olmadığına dair inanışları bildirmiştir. Buna ilaveten, sosyal medyada dolaşan yanlış bilgi ve söylentiler de sağlık hakkında doğru bilgiye erişimi güçleştirmiştir.

Katılımcılar, çoğu insanın tek kullanımlık maske kullanmasından dolayı toplumda maske talebinin çok yüksek olduğunu söylemiştir. Aynı zamanda, insanların maske kullanımı şehrin değişik kesimlerinde farklılık göstermiş olup bazı insanlar hiç kullanmamış veya doğru bir şekilde takmamıştır. OGG katılımcıları, sokakta veya toplu taşımada maske takmayan birini gördüklerinde maske takmaları konusunda insanları teşvik ettiklerini söylemiştir.

Buna rağmen, ümit verici bir şekilde, Bursa ve Kayseri'de yerel toplum üyesi bazı OGG katılımcıları, son zamanlarda bölgelerinde bazı iyi gelişmelerin yaşandığını, insanların maske takmaya ve sağlık tavsiyelerine kulak vermeye başladıklarını gözlemlediklerini ifade etmiştir.

Kayseri, Bursa, Şanlıurfa ve Sultanbeyli gibi yerlerde katılımcılar, erkeklere göre kadınların sağlık tavsiyelerini önemseme, kişisel hijyeni sağlama, önleyici tedbirleri uygulama konularına daha çok önem verdiğini bildirmiştir. Gaziantep, Bursa ve Kilis'te, katılımcılar, erkeklerin, kadınlara göre, dışarıda daha fazla zaman geçirmeleri ve toplu taşımayı kullanmalarından dolayı daha yüksek bulaşma riskine sahip olduğunu düşünmüştür.

Bağcılar, Adana, Mersin, Konya ve Kilis'te, yerel toplum üyesi katılımcılar, göçmenlerin, sağlık tavsiyelerine uyma konusunu daha az önemsemeleri, kötü ekonomik koşullar, hijyen ürünü satın almak için paralarının olmaması, kalabalık evlerde yaşamaları ve dil engeli yaşamalarından dolayı virüse yakalanma konusunda daha yüksek riske sahip olduğunu düşünmüştür. Şanlıurfa'da göçmen katılımcılar, mali yetersizliklerden dolayı hane halkları için hijyen ürünü ve yeterli gıda satın alma konusunda zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir. Kayseri'de yerel toplum üyesi az sayıda katılımcı, toplumlarındaki insanların maske ve hijyen ürünü satın alma konusunda mali sıkıntılar yaşadığını da belirtmiştir. İşsizlikle birlikte mali sıkıntılarının insanların evde stres ve kaygı yaşamalarına yol açtığını dile getirmişlerdir.

Türk Kızılay çalışanları COVID-19 pandemisi sürecinde yemek dağıtımında

Bursa gibi bazı yerlerde, katılımcılar, okullarda çocuklar için COVID-19 farkındalık eğitimlerinin düzenlendiğini söylemiştir. Çocuklara COVID-19'un risklerini ve kendilerini hastalıktan nasıl koruyabileceklerini anlatma konusunda zorluk yaşadıklarını eklemiştir. Kayseri'de katılımcılar, çocuklara COVID-19'un anlatılması, nasıl yayıldığı ve alacakları tedbirleri anlamalarına yardımcı olunması konularında okulların önemli bir rol oynaması gerektiğini savunmuştur.

“

"Koronavirüs salgınının ilk aşamalarında virüse yakalanma korkusuyla birbirlerine selam vermeyen insanlara da şahit olduk. Bugün ise herkes hayat normalmiş gibi hareket ediyor."

– İlknur (26), İzmir'den Türk bir OGG katılımcısı

Kendileri veya aile üyeleri semptom gösterdiğinde ne yapacakları sorulduğunda, katılımcıların çoğunluğu hastaneye gideceklerini (%75,6) söylemiştir. Bu bulgu, yerel toplum (%29,7) ve erkek (%37,4) katılımcılara göre göçmen (%45,2) ve kadın (%38,1) katılımcılar arasında daha yüksek olmuştur. Bu bulgunun, ilk KAP çalışmasına (%78,4) göre ikinci turda biraz daha az olduğu tespit edilmiştir. Diğerleri, kendilerini izole edeceklerini (%34,1), tavsiye almak için doktora başvuracaklarını (%26,0) veya arkadaş ve akrabalarının tavsiyelerine başvuracaklarını (%6,6) ifade etmiştir.

Siz veya bir aile üyenizin bu hastalığın belirtilerini göstermesi halinde ne yapardınız?

birden fazla yanıt verilebilir

Hastaneye giderim	2,903 (75.6%)
Evde kalarak kendimi izole ederim	1,308 (34.1%)
Doktor ya da hastaneyi arayarak tavsiye alırım	997 (26.0%)
Akrabalarım/arkadaşlarıma sorarak tavsiyelerini alırım	252 (6.6%)
İlaç satın alırım	60 (1.6%)
Diğerleri	46 (1.2%)
Bir dini lidere başvururum	11 (0.3%)
Hiçbir şey yapmam	7 (0.2%)
Normal yaşamıma devam ederim	6 (0.2%)

Şekil 23 COVID-19 semptomları gösterilmesi halinde yapılacaklar

Verilen diğer yanıtlar arasında: kendisini karantinaya almak, 188'i aramak, "gereken neyse onu yapmak", ambulansı aramak, maske takmak, test yaptırmak, 112'yi aramak, "Bilmiyorum", vitamin/besin desteği almak, aile/işyerini bilgilendirmek, sağlıklı beslenmek, kendini kendine tedavi etmeye çalışmak, 184'ü aramak, toplum merkezini aramak, panik olmak ve evden ayrılmak.

18 188, cenaze hizmetleri telefon hattıdır.

19 112, acil ambulans ve tıbbi yardım hattıdır.

20 184, Sağlık Bakanlığı Çağrı Merkezi "SABİM" numarası olup tıbbi bakım hakkında bilgi sunmakta ve Türkiye sağlık hizmetleri sağlayıcılarına ilişkin şikayetleri çözmektedir. SABİM hizmeti, başlangıçta Türk vatandaşlarına sunulmak üzere uygulanmaya başlanan ancak tıbbi yardıma (COVID-19 dahil) ihtiyaç duyan yabancı vatandaşlara da destek sunmaktadır. Bu hafta, haftanın 7 günü 24 saat kesintisiz açıktır. Danışanlara farklı dillerde de hizmet sunulmaktadır.

COVID-19 Uygulamaları:

Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur

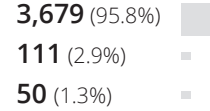
Günlük yaşamlarında COVID-19'a karşı korunma tedbirleri alan katılımcıların sayısı

1. Tur
20 Temmuz- 12 Ağustos 2020

Evet
Bazen
Hayır

2. Tur
10-26 Kasım 2020

1. Tur

2. Tur

64
(1.7%)

COVID-19'a karşı korunma tedbirleri almadığını bildiren katılımcı sayısı

50
(1.3%)

Katılımcıların herhangi bir önlem almamak için sundukları sebepler

En yaygın ilk 3 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

1. Tur

2. Tur

Korunma tedbirinin nasıl alınacağını bilmiyorum ■ 32 (50.0%)

Bu uygulamaların virüse yakalanma riskini önleyeceğine inanmıyorum ■ 13 (20.3%)

Satın almak için bütçem yetmediğinden sabun veya dezenfektan kullanamıyorum ■ 9 (14.1%)

Korunma tedbirinin nasıl alınacağını bilmiyorum ■ 24 (48.0%)

Satın almak için bütçem yetmediğinden sabun veya dezenfektan kullanamıyorum ■ 11 (22.0%)

Korunma tedbirlerine ilişkin bilgileri anlamıyorum ■ 10 (20.0%)

1. Tur

2. Tur

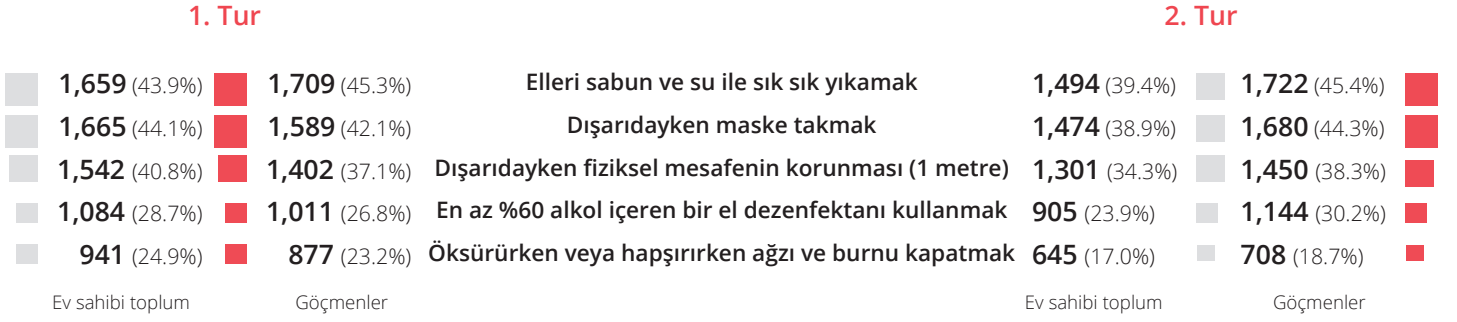
3,776
(98.3%)

COVID-19'a karşı korunma tedbirleri aldığını bildiren katılımcı sayısı

3,790
(98.7%)

Katılımcıların kendileri ve ailelerini korumak için aldıkları önlemler

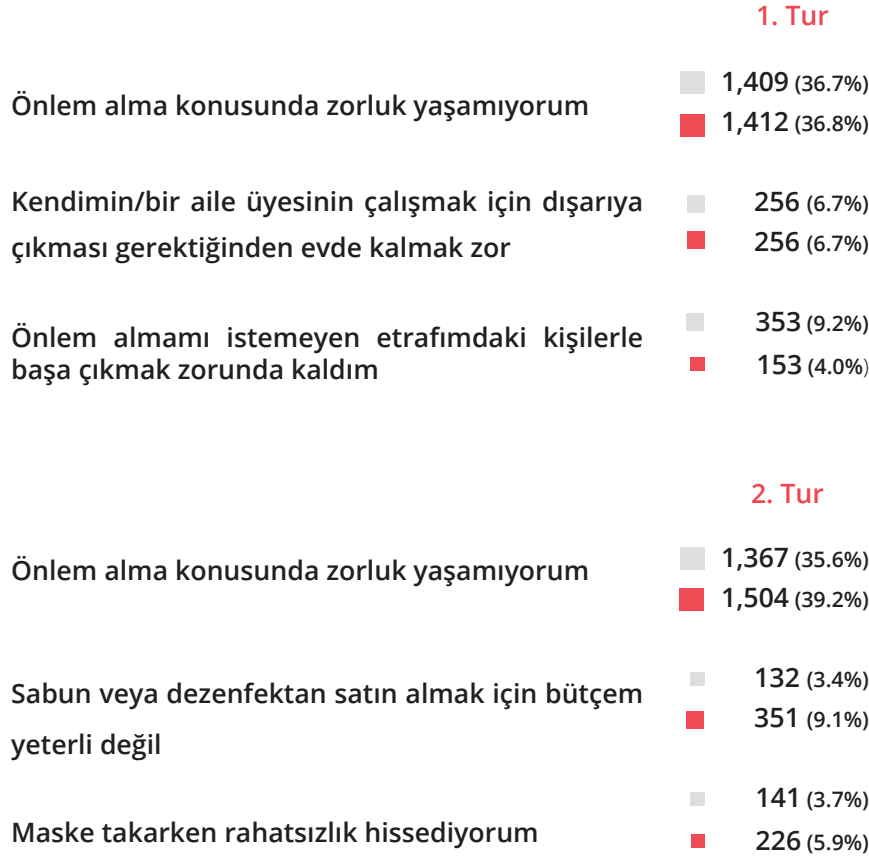
En yaygın ilk 5 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

Katılımcıların önlem alma ve korunma tedbirlerini uygulama konusunda yaşadıkları zorluklar

En yaygın ilk 3 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

- Ev sahibi toplum
- Göçmenler

Not: Veri toplama çalışmasının ikinci turuna, ilk turda yer almayan "Maske takarken rahatsızlık hissediyorum" kategori olarak dahil edilmiştir.

Veri toplama süreci

BİLGİ İHTİYAÇLARI

Türk Kızılay'dan bilgi almak ve Türk Kızılay'a geri bildirimde bulunmak için toplulukların tercih ettikleri kanallar

Bu bölümün amacı, toplulukların COVID-19 hakkında öğrenmek istedikleri veya ihtiyaç duydukları bilgiler ve bu bilgileri almak için tercih ettiği kanalları ölçmektir. Bu bölüm, Türk Kızılay sosyal medya kanallarının toplumlar tarafından ne kadar iyi kullanıldığını ölçerek geliştirilebilecek yönler ve toplumların soru sormak veya düşüncelerini paylaşmak için Türk Kızılay ile iletişim kurma araçları hakkında bilgi sahibi olmayı da amaçlamaktadır.

Katılımcıların yarısından biraz fazlası, %54,7, (2.099) COVID-19 hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duymadıklarını söylerken, insanların %45,3'ü (1.741), halen daha fazla bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Daha fazla bilgi talep edenler (1.741 katılımcı) arasında gündeme getirilen konular: COVID-19 tedavisi veya aşısı (%39,7), COVID-19 enfeksiyonunun semptomları (%31,3), COVID-19'un nasıl bulaştığı (%22,4) ve hastalığa karşı kendimizi nasıl koruyacağız (%15,8) şeklindedir. Erkekler ile kadınlar arasında veya göçmenler ile ev sahibi toplum arasında talep edilen bilgi bakımından önemli bir farklılık bulunmamasına rağmen, "güvenilir bilgi kaynakları", göçmenlere (%1,8) göre ev sahibi toplum üyesi katılımcılarda (%4,1) daha yüksek olmuştur.

Ek bilgiye ihtiyaç duymadıklarını ifade eden katılımcı yüzdesinin %55 olduğu ilk KAP çalışması da bu tura paralel sonuçlar göstermiştir. "COVID-19 tedavisi veya aşısı" bu turda eklenmiş olan bir seçenektir ve katılımcıların en çok bilgi talep ettikleri konu olmuştur. Toplumların COVID-19 tedavileri ve aşılarla ilişkin gelişmeler hakkında daha çok bilgi sahibi olma isteklerini gösteren bu durumla ilgili olarak katılımcılar aşının ne zaman hazır olacağı, maliyeti, yan etkisinin olup olmadığı gibi belirli konuları gündeme getirmiştir. Toplumların COVID-19 aşısını yaptırma konusunda istekli olup olmadıklarını anlamak için başka çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yeni Koronavirüs hakkında şu anda ne türden bilgilere ihtiyaç duyuyorsunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

Bilgiye ihtiyacım yok	2,099 (54.7%)
COVID-19 tedavisi veya aşısı	692 (18.0%)
Yeni koronavirüs hastalığının semptomları	546 (14.2%)
Bulaşma yolları	390 (10.2%)
Hastalıktan korunma yolları	276 (7.2%)
Güvenilir bilgi kaynakları	229 (6.0%)
Her şehirdeki vaka sayısı	212 (5.5%)
Virüse yakalanan bir kişiye evde nasıl bakılır	199 (5.2%)
Kronik rahatsızlığa sahip kişiler için önlemler	186 (4.8%)
Semptom görülmesi halinde yapılacaklar	133 (3.5%)
Hamile kadınlar için önlemler	127 (3.3%)
Uzaktan eğitim programına nasıl erişilir	124 (3.2%)
Semptom görülmesi halinde gidilecek hastaneler	109 (2.8%)
Koronavirüs hakkında bilgi alınabilecek kişiler	94 (2.4%)
Maske nasıl/ne zaman kullanılır	82 (2.1%)
Türk Kızılay ile iletişime nasıl geçilir	73 (1.9%)
Ücretsiz psikososyal destek nereden alınır	71 (1.8%)
Vefa sosyal destek hizmetleri nasıl alınır	67 (1.7%)
Eller nasıl yıkanır	66 (1.7%)
Diğerleri	48 (1.3%)
Sabun ya da dezenfektan nasıl kullanılır	42 (1.1%)

Şekil 24 Toplulukların şu anda ihtiyaç duydukları bilgiler

Dile getirilen diğer bilgi ihtiyaçları: aşı - ne zaman hazır olacağı, maliyeti, yan etkilerine ilişkin ayrıntılı sorular; COVID-19 ilaçları, COVID-19'un gerçekten nasıl başladığı, en son durum, COVID-19 gribe benziyor mu?, el/tırnakların nasıl korunacağı, en riskli/etkilenen bölgeler, virüse ikinci defa yakalanmanın ölüm riskini arttırıp arttırmadığı, virüsün gıdalara bulaşması mümkün mü?, pandeminin ne zaman sona ereceği, çocuğun maske takmak istememesi halinde ne yapılabilir?, kan bağıışı riski bir işlem mi?, iki kez hastalanmak mümkün mü?, COVID-19 sağlık üzerinde kalıcı bir hasara yol açıyor mu?

"Doğru bilgiyi nereden alacağımı bilmiyorum. Sağlık Bakanlığı sitesini ziyaret ettim ancak açıklanan vaka sayılarından emin değilim." – Nuraa (19), İzmir'den Suriyeli bir katılımcı

OGG katılımcıları, insanların COVID-19 enfeksiyonunun yeni semptomları, kişisel hijyenin nasıl sağlanacağı ve maskelerin doğru ve ne zaman kullanılması gerektiği hakkında bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. İnsanların COVID-19 hakkında bilgi sahibi olmalarına rağmen, COVID-19 varlığı ve riskleri ve hastalığa yakalanmamak için alınacak korunma tedbirleri hakkında kamu farkındalık faaliyetlerinin artırılarak insanların sağlıklı davranışları benimsemeyi sürdürmeye teşvik edilmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar, ellerin su ve sabun ile yıkanması, maske takmak ve sosyal mesafe şeklindeki üç önemli uygulama hakkında bilgilendirmelerin halen geniş çapta yaygınlaştırılmasına devam edilerek insanların kendilerine dikkat ve özen göstermeleri sağlanması gerektiğini dile getirmiştir. Söz konusu farkındalık artırma faaliyetlerinin, Muhtarlar vasıtasıyla kırsal bölgelere de ulaştırılarak kırsal kesimde yaşayanların da olumlu davranışları uygulamaya teşvik edilmesi gerekmektedir.

Adana'da göçmen bir OGG katılımcısı **"İnsanların, maskeyi nasıl doğru kullanacakları ve kişisel hijyeni nasıl sağlayacakları hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu konulara ilişkin bilgilendirmelerin, insanlar konu hakkında bilgi sahibi olsa bile, geniş çapta ve sürekli olarak paylaşılması gerekmektedir. Maske takmak tek başına yeterli değil. Maskelerine kirli elleriyle dokunan çok sayıda insan görüyoruz."** demiştir.

Kış mevsimi olduğundan, gribe yakalanmış çok sayıda insan hastaneleri ziyaret ediyor. Katılımcılar, insanların hastaneye ne zaman gitmeleri gerektiği, normal grip ile COVID-19 enfeksiyonu arasındaki farklar hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

"Bazı insanlar maske takmalarına rağmen, gerekli sosyal mesafeyi korumamaktadır."

-Mersin'den yerel toplum üyesi bir OGG katılımcısı

Katılımcılar, toplum üyelerinin, aşılar ve tedavide kullanılan ilaçlar hakkında haberler, virüse yakalanmış insanlara bakan kişiler için önlemler ve tedavi alan COVID-19 hastaları için herhangi bir yan etkinin varlığı konuları dahil tedavi süreçleri hakkında bilgi arayışında olduğunu da bildirmiştir. Hasta olmaları halinde neler yapmaları ve kendilerine nasıl bakmaları gerektiğini, hastalıktan kurtulduktan sonra neler yapmaları ve hastalıktan kurtulan kişilerin yeniden virüse yakalanma riski taşıyıp taşımadıkları konularında bilgi sahibi olmak istemişlerdir.

Mevcut COVID-19 durumunu daha iyi anlamak için, katılımcılar, insanların Türkiye'nin her şehrindeki COVID-19 vaka sayıları hakkında bilgiye ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda, insanlar, tedavi için nereye ve hangi hastaneye gidilmesi gerektiğini öğrenmek istemiştir. İzmir ve Ankara'da bazı OGG katılımcıları, farklı kaynakların paylaştığı COVID-19 bilgilendirmeleri arasında çelişkilerin bulunduğu ve güvenilir bilgi kaynaklarının bilinmesinin önemli olduğunu bildirmiştir. İnsanların aradığı diğer bilgiler arasında, elbiselerin nasıl dezenfekte edileceği ve salgının ne zaman sona erebileceği yer almıştır. COVID-19 hakkında, çocukların riskleri anlamalarına ve korunma tedbirlerini uygulamalarına destek olmak amacıyla görsel bilgilendirme materyalleri veya videolarının yaygınlaştırılmasına devam edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Adana'da göçmen bir OGG katılımcısı **"Ağrı'da, polislerin kalabalık yerlerde korunma tedbirleri hakkında bilgilendirme yaparken maske dağıttığına şahit oldum. Böyle faaliyetler, burada da yapılmalıdır."** demiştir.

"Kırsal kesimdeki insanlar adeta virüs yokmuş gibi hareket ediyorlar. Virüsün akrabalarından bulaşabileceğine inanmıyorlar."

-Hatice(37) ve Zekiye (44), İzmir'den Türk vatandaşı kadın katılımcılar

Bursa'da göçmen bir OGG katılımcısı **"En önemli üç uygulamaya ilişkin bilgi paylaşımları sürekli olarak yapılmalıdır. İnsanlar virüsün çok hızlı yayıldığı ve kalabalık yerlerde bulunmamaları konusunda bilgilendirilmelidir. Koronavirüs, cinsiyet veya milliyet ayrımı gözetmiyor ve bu yüzden önlem almış olanlar da dahil olmak üzere herkes risk altındadır"** demiştir.

Anket katılımcılarının yarısından fazlası, COVID-19 hakkında Türk Kızılay'dan telefon (%56.7) üzerinden bilgi almayı tercih ettiğini ifade ederken, bunu sırasıyla SMS (%26.7), Türk Kızılay Facebook hesabı (%17.3) ve Televizyon (%12.2) takip etmiştir. Yerel topluma göre göçmenler, telefon (%32,1), Türk Kızılay Facebook (%11,9) ve Whatsapp'ı (%8.1) daha fazla tercih etmiştir. Ancak, yerel toplum üyeleri, SMS (%14,8), TV (%7,4) ve Türk Kızılay Instagram, Twitter, internet sitesi ve Türk Kızılay personeli ve gönüllülerini (%15,3) daha çok tercih etmiştir.

Bu bulgular önceki çalışmayla paralellik göstermekle birlikte, WhatsApp, bu tura göre (%11,9) önceki turda (%20,3) daha fazla tercih edilmekteydi. Bu çalışmada bilgi kaynağı tercihleri açısından kadın ve erkekler arasında önemli bir fark söz konusu olmamıştır. Ancak, kadın katılımcılar, biraz daha fazla telefonu tercih ederken, erkekler Türk Kızılay Facebook ve WhatsApp'ı tercih etmiştir.

Koronavirüs hakkında Türk Kızılay'dan bilgi almak için hangi kanalları tercih ederdiniz?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Telefon	933 (24.3%)	1,232 (32.1%)	6 (0.2%)	7 (0.2%)
SMS	568 (14.8%)	450 (11.7%)	6 (0.2%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay Facebook	201 (5.2%)	456 (11.9%)	4 (0.1%)	2 (0.1%)
TV	284 (7.4%)	179 (4.7%)	3 (0.1%)	2 (0.1%)
WhatsApp	144 (3.8%)	310 (8.1%)	2 (0.1%)	0 (0.0%)
Sağlık Bakanlığı/resmi internet siteleri	159 (4.1%)	147 (3.8%)	3 (0.1%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay Instagram	172 (4.5%)	131 (3.4%)	4 (0.1%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay YouTube	128 (3.3%)	151 (3.9%)	4 (0.1%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay internet sitesi	158 (4.1%)	93 (2.4%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay Twitter	139 (3.6%)	51 (1.3%)	2 (0.1%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay personeli/gönüllüler	118 (3.1%)	71 (1.8%)	1 (0.0%)	1 (0.0%)
Doktorlar	76 (2.0%)	105 (2.7%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Broşürler	62 (1.6%)	26 (0.7%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Online toplantılar/seminerler	31 (0.8%)	25 (0.7%)	2 (0.1%)	0 (0.0%)
Diğerleri	25 (0.7%)	17 (0.4%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Radyo	8 (0.2%)	2 (0.1%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)
Toplum liderleri	6 (0.2%)	3 (0.1%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Dini liderler	1 (0.0%)	5 (0.1%)	1 (0.0%)	0 (0.0%)

Şekil 25 Bilgi almak için tercih edilen iletişim kanalı

Katılımcılar tarafından belirtilen diğer iletişim kanalları: yüz yüze, YouTube, e-posta, sosyal medya, zoom, 168 çağrı merkezi²¹, okul, afiş/reklam panosu/stand, bilimsel/WHO makaleleri. On beş katılımcı herhangi bir bilgi almak istememiştir.

OGG katılımcıları, COVID-19 hakkında bilgi almak istedikleri çeşitli farklı kanallar belirtmiştir. Bunların çoğunluğu, önceki KAP çalışmasıyla benzerlik taşımaktadır. Sosyal medya platformları (WhatsApp, Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube), katılımcılar tarafından bilgi edinmek için en çok tercih edilen kanallar olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda farklı dillerde sesli, görüntülü ve görsel bilgilendirme materyalleri paylaşılabılır. Tercih edilen diğer kanallar arasında TV, SMS, telefon görüşmeleri, broşürler, ve Sağlık Bakanlığı ve Türk Kızılay'ının resmi internet siteleri yer almaktadır. Türk Kızılay'ın konferans platformları üzerinden düzenlediği online seminer ve canlı oturumlar, insanlarda farkındalığın artırılması için yollar olarak önerilmiştir. Bilgi almak için yüz yüze iletişim, Adana, Bağcılar, Sultanbeyli, Kayseri ve Mardin gibi çeşitli yerlerdeki katılımcılar tarafından tercih edilmiştir. Buna ilaveten, hane ziyaretleri ise özellikle yaşlılarla bilgi paylaşımı için faydalı olması açısından önerilmiştir.

Bağcılar, Kocaeli ve İzmir'de göçmen katılımcılar COVID-19 hakkında bilgi paylaşımı için WhatsApp gruplarını önermiştir. Sosyal medya gençler arasında popüler iken televizyonun yaşlılar için daha kolay ulaşılabilir olduğu kabul edilmektedir. Önceki KAP çalışmasında olduğu üzere, katılımcılar, görüntülü ve görsel bilgilendirmelerin özellikle çocuklar ve yaşlılar için olmak üzere yazılı bilgilendirmeden daha etkili olduğunun altını çizmiştir. Türk Kızılay tarafından toplumlara geniş bir şekilde yaygınlaştırmak amacıyla Arapça dahil farklı dil ve formatlarda COVID-19 hakkında daha fazla bilgilendirme ve söylentilere yönelik önemli mesajların hazırlanması gerektiğini söylemişlerdir. OGG Katılımcıları, söz konusu videoların veya görsel bilgi materyallerinin caddelerdeki reklam panolarında sergilenebileceğini veya kalabalık yerlerde insanlara tedbir almalarını hatırlatacak duyuruların yapılmasının oldukça etkili olabileceğini ifade etmiştir. Konya'da katılımcılar, farkındalığı arttırmak ve insanları daha güvenli davranışlara motive etmek için Türk Kızılay'ın televizyon kanallarında COVID-19 hakkında bilgi paylaşmasını gerektiğini ifade etmiştir.

²¹ Türk Kızılay'ın 168 çağrı merkezi, Acil Sosyal Güvenlik Ağı (ASGA) nakit para yardımı programı kapsamında faydalanıcılara yönelik ücretsiz bir yardım hattıdır. ASGA başvuru süreçleri hakkında bilgi sunma, görüş ve şikayetleri alma ve belirli konuların takip edilerek çözümlenmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Katılımcılar, çocuklara yönelik olarak COVID-19 hakkında riskleri anlamalarına yardımcı olacak ve korunma tedbirlerini uygulamalarını teşvik edecek görsel veya video formatlarında daha fazla bilgiye ihtiyacın bulunduğunun altını çizmiştir. Gaziantep'te katılımcılar, animasyon veya çizgi filmlerin etkili olabileceğini ifade etmiştir. Birkaç kişi, bu konuda çocuklarla iletişim için TRT Çocuk gibi TV kanallarının kullanılmasından bahsetmiştir. İzmir'de, katılımcılar, çocukları sağlıklı davranışlarda bulunmaya teşvik etmek amacıyla Türk Kızılay'ın TRT Çocuk kanalında televizyon programları yayınlamasını önermiştir.

"Çocuklara yönelik olarak, COVID-19 ve sağlıklı uygulamalar hakkında bilgi paylaşımı amacıyla, Türk Kızılay örneğın, Kamu Spotu yayınlabilir veya TRT Çocuk kanalında 'Haydi Çocuklar, Ellerimizi Yıkayalım' gibi programlar yayınlabilir. Türk Kızılay, özel TV kanallarında daha fazla yer almalıdır. Televizyon yaşlılar için de en iyi bilgi kaynağıdır"

– İzmir'den yerel toplum üyesi bir katılımcı

Türk Kızılay'dan bilgi almak için tercih edilen dil ev sahibi toplum üyeleri için Türkçe iken, Arapça göçmenler arasından en çok tercih edilen dil olmaya devam etmiştir. Sadece birkaç katılımcı, İngilizce, Kürtçe ve Farsça dahil diğer dilleri tercih etmiştir.

Bilgileri hangi dilde almayı tercih ediyorsunuz?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Arapça	124 (3.2%)	1,983 (51.6%)	19 (0.5%)	10 (0.3%)
Türkçe	1,717 (44.7%)	374 (9.7%)	7 (0.2%)	4 (0.1%)
İngilizce	29 (0.8%)	22 (0.6%)	3 (0.1%)	2 (0.1%)
Kürtçe	16 (0.4%)	30 (0.8%)	0 (0.0%)	1 (0.0%)
Farsça	1 (0.0%)	11 (0.3%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)
Diğerleri	3 (0.1%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)

Şekil 26 Bilgi almak için tercih edilen dil

Almanca, tercih edilen "Diğer" dil seçeneğinde belirtilmiştir. İki katılımcı herhangi bir bilgi almak istememiştir.

Anket bulgularıyla paralel olarak, OGG katılımcılarının büyük çoğunluğu, bilgileri Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde almayı tercih ettiklerini ifade etmiştir. Mardin, Gaziantep ve Adana'da, bazı kişiler Kürtçe tercihinde bulunurken Konya'da bazıları Farsça tercih etmiştir. İzmir'de katılımcılar, işitme engelliler için işaret dilinin de yararlı olabileceğini eklemiştir.

Katılımcılara Türk Kızılay sosyal medya hesaplarını takip veya internet sitesini ziyaret edip etmedikleri sorulduğunda, ev sahibi toplumun %25,6'sı, "Hayır" yanıtını verirken, göçmen katılımcıların %21,6'sı "Hayır" yanıtını vermiştir. Göçmenlerin yaklaşık üçte biri (%27,7), Türk Kızılayı sosyal medya hesaplarını takip ettiklerini veya internet sitesini ziyaret ettiklerini söylemiş olup bu oran ev sahibi toplumda %15,7'dir. Türk Kızılay sosyal medya platformlarını takip edenler (1.682 katılımcı) arasında, ev sahibi topluma (%20,9) göre çok daha yüksek bir oranda (%69,2) göçmen, Türk Kızılay Facebook ve Toplum Merkezi Facebook sayfalarını ziyaret etmiştir. Türk Kızılay ve Toplum Merkezi Instagram ve Twitter hesapları, göçmenlere (%19,3) göre ev sahibi toplum üyeleri (%34,7) arasında daha popülerdir. Türk Kızılay ve Toplum Merkezi Facebook hesapları, kadınlara göre (%43,3) erkekler (%47,5) arasında daha popüler olurken, Türk Kızılay ve Toplum Merkezi Instagram hesapları, erkeklere (%14,1) göre kadınlar (%18,2) tarafından daha sık kullanılmıştır. Çalışmanın önceki turuyla (%45,6) karşılaştırıldığında, bugün daha az sayıda insan (%43,8) Türk Kızılay sosyal medya ve internet sitesini takip etmektedir ve ev sahibi toplum, bu platformların görüntülenmesi bakımından göçmenlerin halen arkasında kalmaktadır.

Koronavirüs hakkında bilgi edinmek için Türk Kızılay sosyal medya platformlarını (Facebook, Twitter, Instagram, YouTube) ve internet sitesini takip ediyor musunuz?

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermemeyi tercih edenler
Hayır	984 (25.6%)	829 (21.6%)	4 (0.1%)	7 (0.2%)
Evet	603 (15.7%)	1,062 (27.7%)	13 (0.3%)	4 (0.1%)
Bazen	153 (4.0%)	177 (4.6%)	4 (0.1%)	

Şekil 27 COVID-19 hakkında bilgi almak için Türk Kızılay sosyal medya hesaplarının kullanımı

Evet ise, hangi platformları takip ediyorsunuz?

birden fazla yanıt verilebilir ; 1682 katılımcı

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermeyi tercih edenler
Türk Kızılay Toplum Merkezi Facebook	■ 247 (14.7%)	■ 763 (45.4%)	• 6 (0.4%)	• 2 (0.1%)
Türk Kızılay Facebook sayfası	■ 104 (6.2%)	■ 401 (23.8%)	• 3 (0.2%)	• 1 (0.1%)
Türk Kızılay Toplum Merkezi Instagram	■ 158 (9.4%)	■ 132 (7.8%)	• 5 (0.3%)	• 1 (0.1%)
Türk Kızılay Instagram	■ 163 (9.7%)	■ 78 (4.6%)	• 6 (0.4%)	• 0 (0.0%)
Türk Kızılay Toplum Merkezi Twitter	■ 112 (6.7%)	■ 77 (4.6%)	• 1 (0.1%)	• 1 (0.1%)
Türk Kızılay Twitter	■ 150 (8.9%)	■ 38 (2.3%)	• 1 (0.1%)	• 0 (0.0%)
Türk Kızılay Youtube	■ 23 (1.4%)	■ 113 (6.7%)	• 1 (0.1%)	• 0 (0.0%)
Diğerleri	• 10 (0.6%)	• 5 (0.3%)	• 1 (0.1%)	• 0 (0.0%)

Şekil 28 COVID-19 hakkında bilgi almak için sıkça kullanılan Türk Kızılay sosyal medya platformları (tamamlayıcı soru)

İnsanların bu sosyal medya hesaplarını neden takip etmedikleri konusunda sundukları en önemli sebep (2.158 katılımcı), bu hesaplar hakkında bilgi sahibi olmamalarıdır. Bu farkındalık eksikliği, göçmenlere (%17,2) göre ev sahibi toplumda (%23,4) daha yüksek orandadır. Buna ilaveten, bu oran erkeklere (%18,4) göre kadınlar arasında da yüksek (%22,6) olmuştur. Ek olarak, diğer sebepler, sosyal medyayı kullanmama (%26,7), diğer platformların takip edilmesi (%23,2) paylaşılan bilgilerin ihtiyaçlarıyla ilgisinin olmaması (%4,8) olarak belirtilmiştir. "Sosyal medyayı kullanmıyorum" ve "Diğer platformları takip ediyorum" bu turda eklenen seçenekler olup bu soruya verilen en popüler ikinci ve üçüncü yanıtlar olmuştur.

Hiç veya bazen ise, sebepleri nelerdir?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermeyi tercih edenler
Türk Kızılay sosyal medya platformları hakkında bilgim yok	■ 506 (23.4%)	■ 372 (17.2%)	• 3 (0.1%)	• 4 (0.2%)
Sosyal medya kullanmıyorum	■ 276 (12.8%)	■ 298 (13.8%)	• 0 (0.0%)	• 3 (0.1%)
Diğer platformları takip ediyorum	■ 270 (12.5%)	■ 227 (10.5%)	• 3 (0.1%)	• 0 (0.0%)
İçerikler ihtiyaçlarımla ilgili değil	■ 48 (2.2%)	■ 56 (2.6%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)
Diğerleri	■ 54 (2.5%)	■ 23 (1.1%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)
Türk Kızılay sosyal medyaya erişmek için internetim yok	■ 23 (1.1%)	■ 29 (1.3%)	• 1 (0.0%)	• 0 (0.0%)
İçerikler Arapça değil	• 2 (0.1%)	■ 38 (1.8%)	• 1 (0.0%)	• 0 (0.0%)
Kullanılan ifadeler/dilin anlaşılması kolay değil	• 1 (0.0%)	■ 15 (0.7%)	• 1 (0.0%)	• 0 (0.0%)
İçerikler ana dilimde değil (Arapça ve Farsça dışında)	• 2 (0.1%)	• 7 (0.3%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)
İçeriklerin anlaşılması kolay değil	• 5 (0.2%)	• 4 (0.2%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)
Fotoğrafların anlaşılması kolay değil	• 0 (0.0%)	• 5 (0.2%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)
İçerikler Farsça değil	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)	• 0 (0.0%)

Şekil 29 Türk Kızılay sosyal medya hesaplarını kullanmama veya bazen kullanma sebepleri

"Diğer" kategorisi altında kaydedilen yanıtlar şu şekildedir: sosyal medyayı kullanmıyorum, Sağlık Bakanlığını takip ediyorum, sosyal medya hesaplarını çok aktif kullanmıyorum, zamanım yok, evde internet yok, okuma yazma bilmiyorum, bilgi için YouTube veya TV'ye bakıyorum, resmi internet sitesini bilmiyorum, güvenilir olup olmadığını bilmiyorum, içerikleri anlamıyorum, ilgilenmiyorum, belirli bir sebebi yok.

Anket bulguları, OGG katılımcıları tarafından büyük oranda teyit edilmiştir. Birkaç göçmen katılımcının Türk Kızılay sosyal medya hesaplarını takip ettiğini ifade etmiş olmasına rağmen ev sahibi toplum üyesi katılımcılar, Türk Kızılay sosyal medya hesapları ve internet sitesi veya COVID-19 hakkında bilgi sağladığı hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Türk Kızılay sosyal medya hesaplarını takip ettiğini söyleyen göçmen katılımcılar arasında, Facebook en popüler olurken, bunu sırasıyla Instagram, Twitter ve YouTube takip etmiştir. Instagram ve Twitter ev sahibi toplum katılımcıları tarafından daha geniş bir şekilde kullanılmıştır. Göçmen katılımcılar, bu sosyal medya platformlarına erişimde farklı zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmiştir, örneğin; dil bariyeri, internet olanaklarının bulunmaması, sosyal medya hesabının veya akıllı telefonunun bulunmaması. Kahramanmaraş ve Mersin'de ev sahibi toplum üyesi bazı katılımcılar, bilgiye erişimin önündeki temel engellerden birinin internet olanaklarına sahip olunmaması olarak göstermiştir.

Gaziantep, Kilis, Konya ve Kayseri'de katılımcılar, Türk Kızılay Toplum Merkezi sosyal medya hesapları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ve Türk Kızılay sosyal medya hesaplarında sadece Arapça bilgilerin yer aldığını bildirmiştir. Mersin, Bağcılar ve Sultanbeyli'de bazı katılımcılar, bilgilere Sağlık Bakanlığından ulaştığını veya diğer sosyal medya hesaplarını takip ettiğini ve Türk Kızılay sosyal medya hesaplarından bilgi almaya ihtiyaç duymadığını ifade etmiştir.

Katılımcıların yaklaşık dörtte üçü (%73.3) soru sormak veya geri bildirimde bulunmak için Türk Kızılay'ına telefon ile ulaşmayı tercih edeceklerini ifade etmiştir. Bu tercih, ev sahibi toplum üyelerine (%34,5) göre göçmenler (%38,4) arasında biraz daha yüksek olurken erkeklere (%34,6) göre kadınlar (%38,8) arasında biraz daha yüksek oranda olmuştur. Ev sahibi toplumla karşılaştırıldığında, göçmenler Whatsapp (%9,0), Türk Kızılay Facebook sayfası (%8,6) ve Türk Kızılay Toplum Merkezi'nde yüz yüze iletişimi (%5,0) daha yüksek oranda tercih etmiştir. Önceki çalışmada da telefon Türk Kızılay ile iletişimde en çok tercih edilen kanal olmuştur.

Türk Kızılay'a Corovirüs hakkında soru sormak veya görüş bildirmek için hangi iletişim kanallarını tercih ederdiniz?

birden fazla yanıt verilebilir

	Ev sahibi toplum	Göçmen	Diğerleri	Yanıt vermeyi tercih edenler
Telefon	1,324 (34.5%)	1,474 (38.4%)	8 (0.2%)	10 (0.3%)
WhatsApp	174 (4.5%)	347 (9.0%)	6 (0.2%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay Facebook sayfası	125 (3.3%)	330 (8.6%)	2 (0.1%)	2 (0.1%)
SMS	226 (5.9%)	216 (5.6%)	4 (0.1%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay internet sitesi	226 (5.9%)	116 (3.0%)	3 (0.1%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay Toplum Merkezi'nde yüz yüze	134 (3.5%)	191 (5.0%)	3 (0.1%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay personel/gönüllüleriyle yüz yüze	156 (4.1%)	124 (3.2%)	2 (0.1%)	2 (0.1%)
Zoom/Skype üzerinden online toplantı	37 (1.0%)	49 (1.3%)	2 (0.1%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay TM Geribildirim ve Şikayet Kutusu	45 (1.2%)	28 (0.7%)	2 (0.1%)	0 (0.0%)
Diğerleri	26 (0.7%)	10 (0.3%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)

	Kadın	Erkek	Yanıt vermeyi tercih edenler
Telefon	1,489 (38.8%)	1,327 (34.6%)	0 (0.0%)
WhatsApp	273 (7.1%)	253 (6.6%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay Facebook sayfası	217 (5.7%)	242 (6.3%)	0 (0.0%)
SMS	263 (6.8%)	182 (4.7%)	2 (0.1%)
Türk Kızılay internet sitesi	179 (4.7%)	166 (4.3%)	1 (0.0%)
Türk Kızılay Toplum Merkezi'nde yüz yüze	175 (4.6%)	153 (4.0%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay personel/gönüllüleriyle yüz yüze	165 (4.3%)	119 (3.1%)	0 (0.0%)
Zoom/Skype üzerinden online toplantı	35 (0.9%)	53 (1.4%)	0 (0.0%)
Türk Kızılay TM Geribildirim ve Şikayet Kutusu	46 (1.2%)	29 (0.8%)	0 (0.0%)
Diğerleri	15 (0.4%)	21 (0.5%)	0 (0.0%)

Şekil 30 Statü ve Cinsiyete göre Türk Kızılay'a soru sormak veya görüş bildirmek için tercih edilen kanal

"Diğer" kategorisindeki yanıtlar: sosyal medya, e-posta, Twitter, yüz yüze toplantı, fark etmez, "İhtiyacım yok".

Bu çalışmanın birinci turunda olduğu üzere, çoğu OGG katılımcısı, COVID-19 hakkında soru sormak veya geribildirimde bulunmak için Türk Kızılay ile telefon ve WhatsApp üzerinden iletişim kurmayı tercih etmiştir. Belirtilen diğer kanallar, 168 çağrı merkezi hattı, SMS veya e-posta, Türk Kızılay Facebook veya diğer sosyal medya veya COVID-19'a özel Türk Kızılay internet sayfası oluşmuştur.

Türk Kızılay Toplum Merkezlerini ziyaret ederek veya personel veya gönüllüleriyle buluşarak yüz yüze iletişim, Ankara, Gaziantep, Adana, Kahramanmaraş, Mersin, Şanlıurfa gibi çeşitli yerlerde OGG katılımcıları tarafından tercih edilen diğer bir kanaldır. Zoom/Skype üzerinden online toplantıların, soru sormak ve toplumlarının önemli endişelerini paylaşmak için faydalı olduğunu da eklemiştir.

İzmir'de katılımcılar, Danışma Kurulu toplantılarının Türk Kızılay ile iletişim kurma ve geri bildirim paylaşımında oldukça etkili olduğunu vurgulamıştır. Bursa, Koaceli ve Kayseri'de bazı katılımcılar, Türk Kızılay'a doğrudan soru sormak ve iletişim kurmak için WhatsApp gruplarının faydalı olabileceğini ifade etmiştir. Buna ilaveten, Türk Kızılay'ın iletişim kanalları hakkında bilgileri insanlarla ile kolaylıkla erişim kurmak üzere açık bir şekilde paylaşması gerektiğini vurgulamışlardır.

“

"Toplum Merkezi'nden COVID-19 hakkında daha fazla bilgilendirme görüşmeleri ve eğitim faaliyetleri düzenlemesini talep ediyoruz."

– Mersin'den bir göçmen katılımcı

COVID-19 hakkında bizimle paylaşmak istediğiniz herhangi bir yorum veya geri bildiriminiz var mı?

OGG katılımcıları, Türk Kızılay'ının COVID-19 salgınıyla mücadelede çabalarını takdir ettiklerini ifade etmiştir. KAP çalışması kapsamında online OGG görüşmelerinin faydalı olduğu ve COVID-19 hakkında tartışmaya katılmaktan mutluluk duyduklarını belirtmişlerdir.

Adana'da göçmen katılımcılar **"Bu online görüşmeler bizler için çok faydalı oluyor. Görüşmelere katılarak, toplumumuz adına görüşlerimizi paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz."** demiştir.

Pandeminin 10. ayında, işini kaybetmiş olan çok sayıda insan bulunmakta olup katılımcılar, Türk Kızılay'ına işini kaybetmiş bu kişilere yardım sağlamasını önermiştir. Ayrıca, Türk Kızılay'ın toplumlara yönelik olarak COVID-19, korunma tedbirleri ve hijyenin desteklenmesi hakkında daha fazla online bilgilendirme toplantısı düzenlenmesi gerektiğini de tavsiye etmişlerdir. Buna ilaveten, riskleri ve önleyici tedbirleri anlatmak amacıyla Arapça dahil diğer dillerde COVID-19 hakkında bilgilendirme materyalleri ve çocuklara yönelik diğer faaliyetlerin düzenlenmesi gerekmektedir.

Katılımcılar, toplumda maske, hijyen kitleri ve psikososyal destek ihtiyacının halen yüksek düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Türk Kızılay'ın daha fazla maske ve hijyen kolisi dağıtması ve etkilenenlere veya ihtiyaç sahiplerine online oturumlarla psikososyal desteği artırması gerektiğini önermişlerdir. Katılımcılar, ayrıca, hastalığın yayılmasını azaltmak için yerel yönetimler tarafından "sokağa çıkma yasağı"²² ve diğer sıkı tedbirlerin uygulanması gerektiğini vurgulamıştır.

Adana'da yerel toplum, çocuklar okula gittiklerinde okullarda dezenfeksiyon ve maske dağıtımının sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Türk Kızılay'ın okullarda dezenfektan ve maske dağıtımı yaparak destek sunabileceğini dile getirmişlerdir. Katılımcılar, çocukların evde uzaktan eğitime online platformlar aracılığı ile ulaşabilmesine rağmen, normal zamanlarda olduğu gibi okula gidemediklerinden dolayı COVID-19 pandemisinin çocuklarının eğitimlerini olumsuz etkilediğini söylemişlerdir. Şanlıurfa'da, göçmen katılımcılar, internet ve bilgisayar olanaklarına sahip olmadıklarından uzaktan eğitim programlarına katılmakta zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir.

Kayseri'de katılımcılar **"Kaygılar çocuklar arasında da fark edilmektedir. Okulların uzun süre kapalı tutulması, çocuklarının ruhsal esenliklerini etkilemiştir. Bu sebeple, onları aktif ve motivasyonlarını yüksek tutmak için online aktiviteler de gerekiyor."** demiştir.

²² COVID-19 pandemi sokağa çıkma yasakları, COVID-19'un yayılmasını önlemek için alınan ileri tedbirler veya kısıtlamalardır.

Türk Kızılay çalışanları COVID-19 pandemi sürecinde yemek dağıtımında

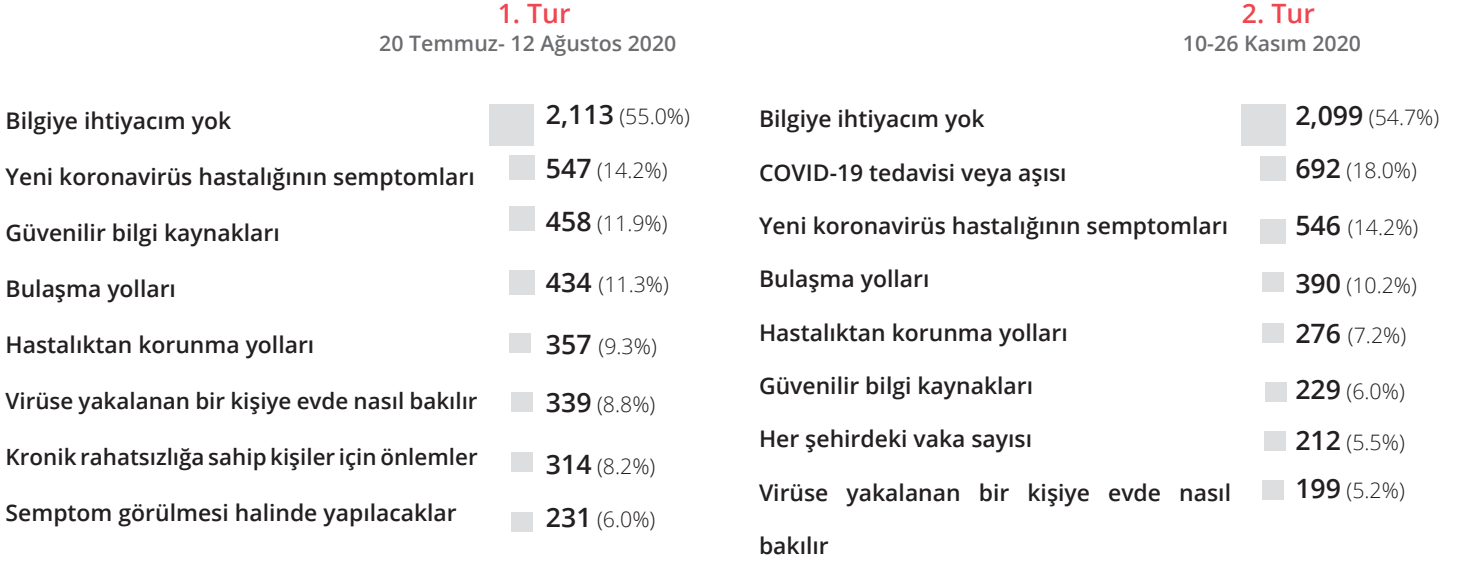

COVID-19 Bilgi İhtiyaçları

Önemli araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalı istatistik - 1. ve 2. Tur

Katılımcıların COVID-19 hakkında bilgi ihtiyaçları

En yaygın ilk 8 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

Not: Veri toplama çalışmasının ikinci turuna, ilk turda yer almayan "COVID-19 tedavisi veya aşısı" kategorisi olarak dahil edilmiştir.

Katılımcıların Türk Kızılay'dan bilgi almak için tercih ettiği kanallar

En yaygın ilk 5 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

1. Tur

2. Tur

2,088

(54.4%)

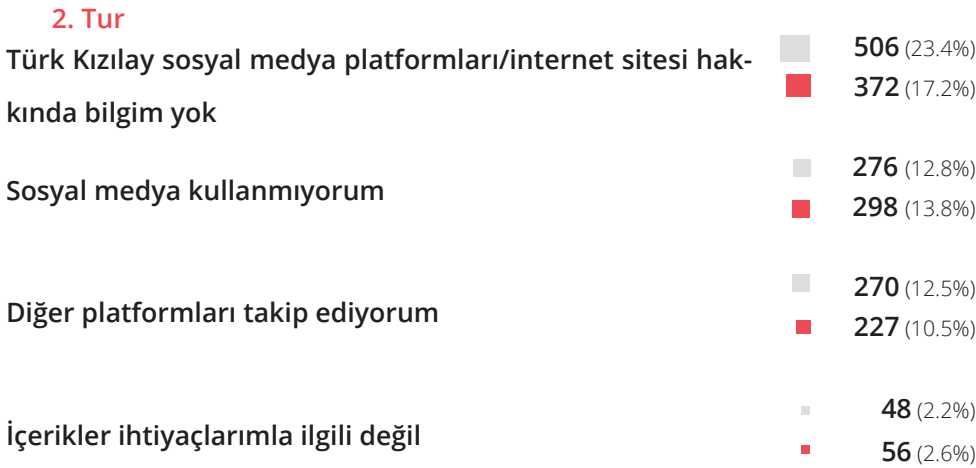
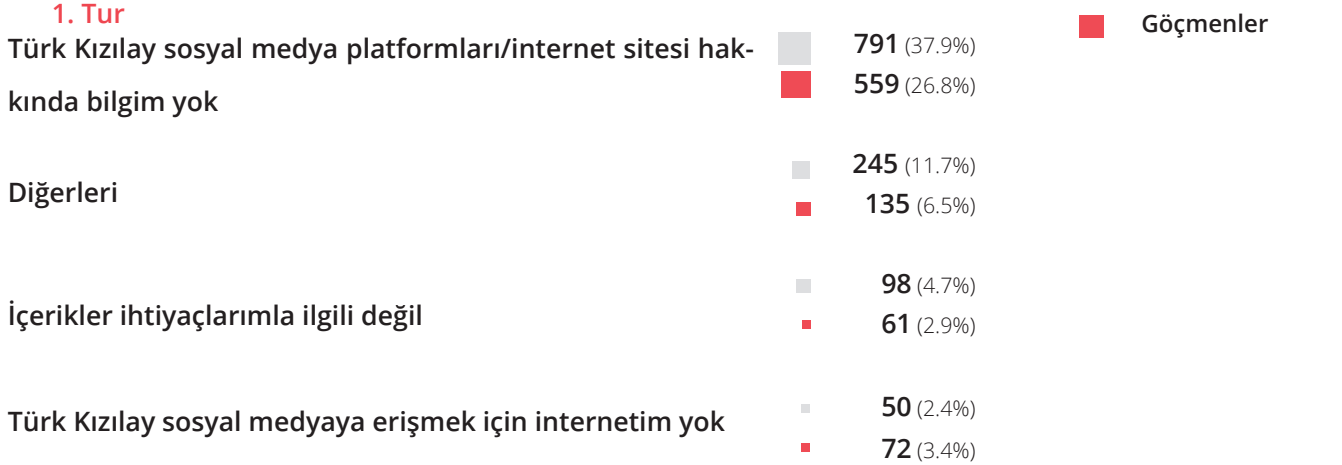
Türk Kızılay sosyal medya platformları ve internet sitesini bazen takip eden veya hiç takip etmediğini bildiren katılımcılar

2,158

(56.2%)

Türk Kızılay sosyal medya platformları ve internet sitesini bazen takip eden veya hiç takip etmediğini bildiren katılımcılar

En yaygın ilk 4 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

Not: Veri toplama çalışmasının ikinci turuna, ilk turda yer almayan "Sosyal medya kullanmıyorum" ve "Diğer platformları takip ediyorum" seçenekleri kategori olarak dahil edilmiştir.

1. Tur

2. Tur

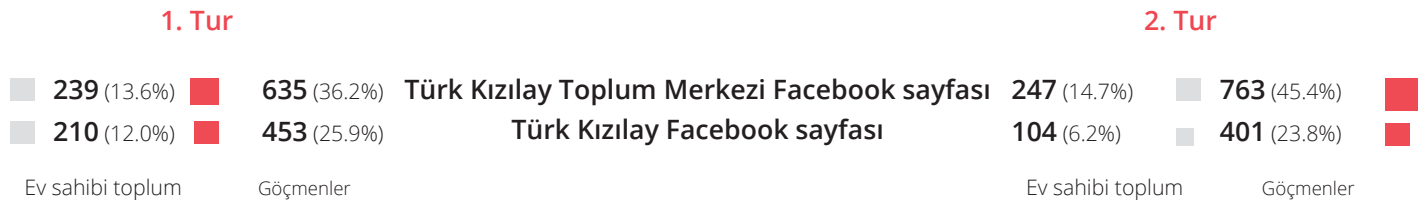
1,752
(45.6%)

Türk Kızılay sosyal medya platformları ve internet sitesini takip ettiğini bildiren katılımcılar

1,682
(43.8%)

Katılımcıların en çok ziyaret ettiği platformlar

En yaygın ilk 2 yanıt; Birden fazla yanıt verilebilir

Türk Kızılay tarafından dağıtılan maske

TAVSİYELER

Bu KAP çalışmasının çıktılarına dayanarak, Türk Kızılay risk iletişimi, davranış değişiklikleri ve topluluk katılımı faaliyetlerinin geliştirilebilmesi için bazı tavsiyeler düzenlenmiştir.

Sıra no	Faaliyetler	IEC materyalleri/kanallar
1	<p>İnsanları pozitif davranış benimsemeye teşvik etmek için önemli bilgilerin toplumlarla paylaşılması. Tespit edilen bazı konular:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Üç önemli uygulama hakkında bilgi: maske takma, fiziksel mesafe ve el yıkama - Maske takmanın önemi, ne zaman ve nasıl maske takılır? - COVID-19'a ilişkin yeni semptomlar - Koronavirüsün varlığı, riskleri ve nasıl yayıldığı - COVID-19 ve grip arasında semptom farklılıkları - COVID-19 tedavisi veya aşısı hakkında bilgi - Virüs kapılması halinde ne yapılmalı ve enfekte olmuş kişinin bakımı nasıl yapılmalıdır? - COVID-19'dan kurtulduktan sonra ne yapılmalıdır? - COVID-19'un iyileşen bir kişinin sağlık üzerindeki etkileri ve riskler - Kişisel hijyen nasıl sağlanır? - Kimler risk altındadır? - Türkiye'deki şehirlerde COVID-19 vaka sayısı hakkında bilgi - Nereye ve hangi hastanelere gidilir? - Çocuklara yönelik COVID-19 bilgilendirmesi - Elbise ve evler nasıl dezenfekte edilir? - Güvenilir bilgi kaynakları - Türk Kızılay sosyal medya kanalları ve internet sitesi hakkında bilgi 	<p>Türk Kızılay TM sosyal medya, Türk Kızılay COVID-19 sayfasında farklı dillerde (Türkçe, Arapça, Kürtçe ve İngilizce) e-broşürler ve videolar; Danışma Kurulu, Genç Danışma Kurulları²³ üyeleri ve TTSİY gönüllüleriyle TM'deki WhatsApp/Facebook grupları üzerinden paylaşılacak IEC materyalleri.</p>
2	Her lokasyonda tespit edilen söylentiler/yanlış algılamalarla mücadele	Her lokasyona özel farklı dillerde Türk Kızılay TM sosyal medya, Türk Kızılay COVID-19 internet sitesinde kullanılmak üzere e-bülten, e-broşür ve videolar (Türkçe, Arapça, Kürtçe ve İngilizce); Danışma Kurulu, Genç Danışma Kurulları üyeleri ve TTSİY gönüllüleriyle TM'deki WhatsApp/Facebook grupları üzerinden paylaşılacak IEC materyalleri.
3	COVID-19 riskleri, nasıl bulaştığı ve korunma tedbirleri hakkında Türk Kızılay personeli/TTSİY gönüllüleri tarafından toplum üyeleri ve çocuklara yönelik online bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi	Zoom/Skype görüşmeleri üzerinden
4	Genel sağlıklı davranışların teşvik edilmesi ve uygulanabilir ve doğrulanmış bilgiler kullanarak yanlış bilgi ve söylentilerle mücadele etmek için, toplumda etkili kişiler vasıtasıyla (örneğin; toplum/dini liderler/Muhtar) toplum üyelerine yönelik online bilgilendirme seminerlerinin düzenlenmesi	Zoom/Skype görüşmeleri üzerinden
5	Toplum lideri, doktorlar, dini liderler, toplum gönüllüleri gibi etkili kişilerin işbirliğinde bilgilendirme materyalleri hazırlamak (görseller ve/veya videolar)	Türk Kızılay TM sosyal medya, Türk Kızılay COVID-19 sayfasında farklı dillerde (Türkçe, Arapça, Kürtçe ve İngilizce) e-broşürler ve videolar; Danışma Kurulu, Genç Danışma Kurulları üyeleri ve TTSİY gönüllüleriyle TM'deki WhatsApp/Facebook grupları üzerinden paylaşılacak IEC materyalleri.
6	Önemli bilgileri yaymak, IEC materyallerini paylaşmak ve bilgi eksikliklerini anlamak için TM'lerde mevcut toplum forumları, Danışma Kurulu, Genç Danışma Kurullarıyla online toplantılar düzenlemek	Türk Kızılay Toplum Merkezlerinden aylık raporlar

23. Genç Danışma Kurulları, Danışma Kuruluna benzer bir şekilde, her bir Türk Kızılay Toplum Merkezlerinde yerel ve göçmen gençlerden oluşturulmuştur bir gençlik kulübüdür. Genç Danışma Kurulu, Türk Kızılay'ın hizmetleri hakkında bilgi paylaşabileceği ve üyelerine kendilerini etkileyen konuları dile getirme ve merkezdeki gençlik faaliyetlerine katılım fırsatı sunabileceği bir platform görevi görmektedir.

7	COVID-19'a ilişkin dışlanma ve yabancı korkusuna odaklanarak yerel diyalog ve sosyal uyumu desteklemek	Zoom/Skype görüşmeleri üzerinden
8	COVID-19'a ilişkin dışlanma ve yabancı korkusuna dair bilgilendirme materyalleri hazırlamak (görseller ve/veya videolar)	Türk Kızılay TM sosyal medya, Türk Kızılay COVID-19 sayfasında farklı dillerde (Türkçe, Arapça, Kürtçe ve İngilizce) e-broşürler ve videolar; Danışma Kurulu, Genç Danışma Kurulu üyeleri ve TTSİY gönüllüleriyle TM'deki WhatsApp/ Facebook grupları üzerinden paylaşılacak IEC materyalleri.
9	Toplum geribildirimleri, sorular, şikayetler ve söylentileri toplamak ve yanıt vermek için mevcut araçları kullanmak ve gerektiğinde yeni iletişim kanalları geliştirmek	Toplum Geri Bildirim Raporları
10	Sağlıklı davranış önündeki engelleri, bilgi ihtiyaçları, güvenilir/tercihe dilen katılım kanalları ve risklere ilişkin toplum algısını tespit etmek amacıyla düzenli aralıklarla Bilgi, Tutum ve Uygulamalar (KAP) değerlendirme çalışması gerçekleştirmek. İnsanların COVID-19 aşısına dair algı ve kabul düzeyleri hakkında bilgi edinmek amacıyla, aşı kampanyası öncesindeki KAP çalışmasının sonraki turuna ilgili soruların edilmesi veya kısa bir anket çalışmasının gerçekleştirilmesi tavsiye edilir.	Değerlendirme raporu

Hakkımızda

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC), 13.7 milyon gönüllüsü aracılığı ile, Türk Kızılay da dahil olmak üzere 192 Ulusal Dernek vasıtasıyla 159 milyon kişiye ulaşan dünyanın en büyük insani yardım organizasyonudur.

Birlikte, hassas durumdaki kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamlarını iyileştirmek için afetler ve acil sağlık durumları öncesinde, sırasında ve sonrasında müdahalelerde bulunmaktayız. Bunu milliyet, ırk, cinsiyet, dini inanç, sınıf veya siyasi görüşler konusunda ayırım gözetmeksizin yapmaktayız.

Türk Kızılay, felaket zamanında ve bu zamanlar dışında hem Türkiye’de hem de denizaşırı ülkelerde yaşayan hassas durumdaki kişilere destek sağlayan Türkiye’deki en büyük insani yardım kuruluşudur. Halihazırda milyonlarca insan, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile işbirliği içinde programlarımız aracılığıyla destek almaktadır. Göçmenler, Türk toplulukları, afetlerden etkilenenler ve insani yardıma ihtiyaç duyan diğer gruplar da dahil olmak üzere hassas durumdaki kişiler tarafımızca desteklenmektedir.

Bizimle irtibata geçin:

Türk Kızılay: Kamil Erdem Güler, Program Koordinatörü, Toplum Temelli Göç Programları
M +90 312 203 48 05 | E kamil.guler@kizilay.org.tr

IFRC Türkiye Delegasyonu: Shafiquzzaman Rabbani, Program Koordinatörü
M +90 537 395 28 45 | E shafiquzzaman.rabbani@ifrc.org

Bizi takip edin:

Türk Kızılay Toplum Merkezleri

kizilaytoplummerkezleri.org | twitter.com/KizilayTM | facebook.com/kizilaytm | instagram.com/kizilaytm/

IFRC

www.ifrc.org | twitter.com/ifrc | facebook.com/ifrc | instagram.com/ifrc | youtube.com/user/ifrc

Türk Kızılay çalışanları maske dağıtımı ve bilgilendirme çalışmaları esnasında

BİLGİ, TUTUM VE UYGULAMA (KAP)

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI (2. TUR)

